

Regeringens strategi mod

Parallele retsopfattelser

– opgør med tvang og
undertrykkelse ifm.
religiøse vielser

November 2012

Regeringen

Regeringens strategi mod

Parallelle retsopfattelser

– opgør med tvang og
undertrykkelse ifm.
religiøse vielser

INDHOLD

RESPEKT FOR BORGERNES RETTIGHEDER	4
RESUMÉ AF STRATEGIENS INITIATIVER	5
UDFORDRINGER FORBUNDET MED RELIGIØSE VIELSER I DANMARK	6
HVAD GØRES ALLEREDE I DAG	15
STRATEGIENS INITIATIVER	17
BILAG 1 – RELEVANT LOVGIVNING PÅ OMRÅDET	25
BILAG 2 – INTERNATIONALE ERFARINGER	42
LITTERATUR	49
KOLOFON	51

RESPEKT FOR BORGERNES RETTIGHEDER

Den personlige frihed, herunder friheden til at tro og praktisere sin religion, er grundlæggende i det danske samfund. Efter grundloven har borgerne ret til at forene sig i trossamfund og praktisere deres religion. Religionsfrihed er også friheden til at skifte religion eller ikke bekende sig til nogen religion.

I langt de fleste tilfælde er der ingen konflikt mellem lovgivningen og efterlevelsen af religiøse principper og regler.

Men der findes desværre eksempler på, at udøvelsen af religiøse sædvaner begrænser borgernes frihed og rettigheder. Det sker for eksempel, når nogen gennem en religiøs vielse presses til et ægteskabslignende forhold, de ikke ønsker, og som ikke har borgerlig gyldighed i Danmark, eller når nogen søges fastholdt i et parforhold på trods af, at de efter dansk ret er skilt.

Der er desværre også eksempler på, at mindreårige presses ind i et ægteskabslignende forhold og/eller har svært ved at komme ud af et sådant forhold.

Særligt kvinder kan være udsatte og kan have svært ved at opnå eller gøre krav på deres rettigheder. Ifølge nogle religiøse normer har kvinder ikke samme adgang til skilsmisse som mænd. Og det kan være vanskeligt for kvinder at udnytte deres ret til skilsmisse i henhold til dansk lov, da det i nogle religiøse miljøer ikke anses for acceptabelt, at kvinder tager initiativ til at ophæve et ægteskab.

Der findes eksempler på sager, hvor religiøse autoriteter ikke bakker kvinder op i forbindelse med deres ønske om at ophæve den religiøse vielse, men enten opfordrer kvinden til at forblive i forholdet eller afholder sig fra at involvere sig i sagen. Det sker også, at religiøse autoriteter presser kvinder til at forblive i et parforhold på trods af, at der bevilget en skilsmisse ifølge dansk lov. I nogle af disse tilfælde frygter de religiøse autoriteter repressalier fra kvindens ægtemand eller dennes familie.

Regeringen kan ikke acceptere, hvis religiøse instanser ikke efterlever lovgivningen eller ikke anerkender juridiske afgørelser, truffet af myndigheder og retsvæsen. Problemstillingen er ikke ny, men de religiøse vielsers manglende borgerlig gyldighed har længe været et påskud for ikke at gribe ind. Det er dokumenteret og åbenlyst for alle, at vielserne kan have omfattende negative konsekvenser. Dette vil regeringen nu gøre noget ved.

Efter lovgivningen skal man som udgangspunkt være fyldt 18 år for at indgå ægteskab, ægteskabet skal være frivilligt for begge parter, og enhver har ret til separation eller skilsmisse. For regeringen er det afgørende, at disse grundlæggende principper ikke krænkes.

Regeringen fremlægger derfor en række initiativer, der skal sikre, at borgernes rettigheder ikke krænkes.

RESUMÉ AF STRATEGIENS INITIATIVER

Initiativerne bygger på det arbejde, som den af social- og integrationsministeren nedsatte tværministerielle arbejdsgruppe om parallelle retsopfattelser og -praksisser har udført.

Initiativerne er baseret på tillid og tæt samarbejde mellem myndigheder, borgere og trossamfund og lægger op til væsentlige lovændringer.

Initiativerne er bygget op omkring fire helt centrale prioritetsområder med forskellige målgrupper.

De fire områder er tæt forbundne, og problemer forårsaget af religiøse vielser kan ikke løses ved alene at fokusere på et enkelt område, men forudsætter en helhedsorienteret indsats i et åbent og tæt samarbejde mellem relevante aktører.

Nogle af udfordringerne med religiøse vielser knytter sig til en bredere problemstilling om æresrelaterede konflikter, som adresseres i ”National strategi mod æresrelaterede konflikter”. De to strategier er koordineret, så de supplerer hinanden.

Nedenfor ses en oversigt over initiativerne i strategien om parallelle retsopfattelser.

Lovgivningsinitiativer

- Udvidelse af straffelovens § 260, stk. 2, om tvangsægteskaber
- Som konsekvens af udvidelsen af straffelovens § 260, stk. 2, udvides udlændingelovens § 22, nr. 7, om udvisning i forbindelse med tvangsægteskaber

- Forlængelse af opholdstilladelse med delt religiøse forkyndere m.fl., der foretager borgerligt gyldige vielser og religiøse vielser uden borgerlig gyldighed, betinges af deltagelse i et særligt kursus om dansk familieret m.v. inden 6 måneder fra meddelelsen af opholdstilladelsen
- Lovgivning om godkendelse af religiøse trossamfund

Undervisning og styrket oplysning til religiøse trossamfund

- Undervisningstilbud for religiøse autoriteter om dansk familieret m.v.
- Oplysningsmateriale for religiøse autoriteter og trossamfund
- Øget vejledning om erhvervelse og anvendelse af vielsesbemyndigelse
- Kontaktpunkt til myndighederne for religiøse trossamfund

Opkvalificering af fagfolk og offentlige myndigheder

- Opkvalificering af fagpersoner
- Vejledningsmateriale til fagpersoner
- Opkvalificering af offentlige instanser, som konfronteres med konflikter forårsaget af religiøse vielser

Direkte støtte til borgere med særligt fokus på kvinder og mindreårige

- Rådgivning og støtte til forældre, hvis børn mod deres samtykke indgår religiøse vielser
- Oplysningsindsats om rettigheder
- Mentor- og støtteordninger for kvinder og unge
- Indsats over for mindreårige

UDFORDRINGER FORBUNDET MED RELIGIØSE VIELSER I DANMARK

I foråret 2011 igangsatte SFI (Det nationale Forskningscenter for Velfærd) en undersøgelse, der skulle kortlægge omfanget, karakteren og indholdet af parallelle retssystemer i Danmark med fokus på det privatretlige område.

SFI igangsatte en bredt anlagt interviewundersøgelse med fagpersoner, religiøse autoriteter og borgere med anden etnisk baggrund end dansk, som har relevante erfaringer med undersøgelsens problemstillinger.

På baggrund af undersøgelsen udarbejdede SFI rapporten *Parallelle retsopfattelser i Danmark. Et kvalitativt studie af privatretlige praksisser*, som udkom i november 2011.

Med udgangspunkt i rapportens resultater, skildres der i det følgende udfordringer med parallelle retsopfattelser i Danmark.

SFI finder i undersøgelsen ikke empirisk belæg for at konkludere, at der findes et entydigt ”parallelt retssamfund” i Danmark, men beskriver derimod, at der findes ”pluralistiske retsopfattelser” blandt nogle religiøse grupper i Danmark, som indebærer, at der inden for disse grupper i varierende grad kan gælde andre retsopfattelser og andre normer og traditioner end dem, der knytter sig til den sædvanlige praksis i Danmark.

Det gælder især på det familieretlige område og primært i forbindelse med indgåelse og opløsning af religiøse vielser uden borgerlig gyldighed.

SFI konkluderer, at religiøs-retlige principper i særlig grad har en betydning for borgere med muslimsk baggrund i forbindelse med indgåelse og ophævelse af parforhold.

For det meste sker dette i fuld overensstemmelse med dansk ret, men praksissen kan blandt nogle grupper medføre forskellige former for vanskeligheder især for kvinder.

Praksis om ophævelse af religiøse vielser i forskellige trossamfund

SFI skildrer indledningsvist i rapporten den katolske og jødiske praksis omkring ægteskab og skilsmisse i Danmark.

SFI beskriver, at hvis et katolsk par, som er blevet viet med borgerlig gyldighed i en katolsk kirke, bevilges en borgerlig skilsmisse og efterfølgende ønsker at ophæve den kirkelige vielse, skal de rejse en sag ved ”Den Katolske Domstol” i Danmark. Den Katolske Domstol ophæver ikke automatisk den kirkelige vielse, men kan erklære vielsen ugyldig i en katolsk sammenhæng, hvis det kan bevises, at de katolske vilkår for indgåelse af ægteskabet ikke var til stede, da parret blev gift. Et ægteskab kan eksempelvis erklæres ugyldigt, hvis det kan bevises, at det ikke blev indgået frivilligt.

Danske jøder, som er viet af en rabbiner, kan efter en skilsmisse efter dansk ret få opløst den religiøse vielse ved en ”jødisk domstol”, en såkaldt ”beth din”. Ifølge jødisk lov kan en mand begære skilsmisse, mens en hustru traditionelt set ikke har denne mulighed,

der tages dog i praksis højde for kvinders ønske om skilsmisse. Selve skilsmissen foregår ved, at manden giver en ”get” – et jødisk skilsmisshedokument – til kvinden, og ved at modtage denne accepterer kvinden skilsmissen. Uden ”get” anses kvinden for stadig at være gift. En hustru kan modsætte sig sin mands ønsker om skilsmisse ved at nægte at tage imod ”get”.

Det skal understreges, at de ovenfor nævnte ”religiøse domstole” ikke træder i stedet for de danske myndigheder eller domstole. Der skelnes mellem religiøse og verdslige skilsmisser, og de handlinger, der foregår i de religiøse domstoles regi, er udelukkende religiøse handlinger. De kan have social og religiøs betydning for de berørte parter, men har ingen juridisk gyldighed i Danmark. En separation/skilsmisse efter dansk ret bevilges alene af statsforvaltningen eller gives ved dom. Dette betyder, at det ikke er muligt for andre instanser, herunder en voldgift, at træffe bestemmelse om separation/skilsmisse eller vilkårene for en separation eller skilsmisse.

I modsætning til den jødiske og katolske praksis er der ingen overordnet fælles muslimsk instans i Danmark, der håndterer sager i forbindelse med ophævelser af religiøse vielser. Det er således op til den enkelte religiøse autoritet eller det enkelte muslimske trossamfund at træffe afgørelser, hvilket i sagens natur indebærer, at der kan opstå stor diversitet i praksissen omkring religiøse vielser og ophævelse af disse.

SFI skildrer i rapporten, hvordan der i de muslimske miljøer er forskellige syn på konsekvenserne af skilsmisse bevilget efter

dansk ret og således også forskellige opfattelser af, om en skilsmisse efter dansk ret er tilstrækkelig til at opløse den religiøse vielse, eller om det er nødvendigt, at de religiøse vielser ophæves i henhold til muslimske betingelser og kriterier.

Blandt muslimer med tyrkisk baggrund i Danmark er den generelle holdning, at en skilsmisse ved statsforvaltningen automatisk opløser den religiøse vielse.

I andre miljøer er der den praksis, at hvis manden underskriver ansøgningen om separation/skilsmisse, giver han med sin underskrift samtidig samtykke til at ophæve den religiøse vielse. Hvis skilsmissen derimod sker uden mandens underskrift, er opfattelsen i nogle miljøer, at den religiøse vielse ikke ophæves.

Andre igen mener, at en skilsmisse efter dansk ret aldrig opløser en religiøs vielse, uanset om manden har underskrevet eller ej, men at dette kun kan ske separat i henhold til islamiske retningslinjer.

PRAKSISER VEDRØRENDE INDGÅELSE AF RELIGIØSE VIELSER OG OPHÆVELSE AF DISSE BLANDT BORGERE MED MUSLIMSK BAGGRUND

SFI-undersøgelsen viser, at i nogle sammenhænge kan muslimsk praksis omkring indgåelse og ophævelse af religiøse vielser skabe en række udfordringer i samspillet med dansk retspraksis. Derfor redegøres der i det følgende mere detaljeret for ægteskabspraksis blandt muslimer.

Religiøse vielser uden borgerlig gyldighed ("nikah")

Den mest almindelige betegnelse for et ægteskab i islam er "nikah". I SFI-rapporten anvendes denne betegnelse til at beskrive religiøse vielser uden borgerlig gyldighed i Danmark. Selv om den religiøse vielse således ikke er juridisk bindende, tillægges disse religiøse parforhold, der er baseret på en religiøs vielse, i nogle muslimske miljøer en større betydning end et borgerligt gyldigt ægteskab efter dansk ret.

De såkaldte "nikah-forhold" er kontraktbaserede forhold, og i Danmark indgås den religiøse vielse normalt privat eller i en moske med tilstedeværelsen af en imam og to vidner. Den religiøse ægteskabskontrakt kan baseres på en mundtlig aftale, men indgås ofte skriftligt. Kontrakten er ikke en gyldig vielsesattest i henhold til dansk ret, men er en almindelig aftale mellem parterne.

Kontrakterne indeholder oftest en angivelse af størrelsen på "mahr", som er et beløb, manden i forbindelse med ægteskabsaftalens indgåelse lover at betale hustruen. Der er almindelig tradition for, at "mahr" beta-

les i to rater, hvoraf den første del udbetales til kvinden ved ægteskabets indgåelse. Ifølge sædvane har kvinden krav på at modtage resten af beløbet eller dele heraf, hvis manden opløser den religiøse vielse.

Derudover er det muligt at angive specifikke klausuler i ægteskabskontrakten som eksempelvis kvindens ret til at ophæve den religiøse vielse. Denne praksis synes dog ikke at være dominerende i Danmark.

En muslim i Danmark kan indgå i et ægteskab, der har borgerlig gyldighed efter dansk ret, og som samtidig udgør et religiøst parforhold baseret på en religiøs vielse, på følgende måder:

- ved at indgå ægteskab efter dansk ret ved en borgerlig vielse og indgå "nikah" i f.eks. en moske.
- ved at indgå ægteskab ved en vielse efter dansk ret foretaget i et trossamfund af en imam, der har en vielsesmyndighed, og indgå en religiøs vielse samtidig.

Nedenstående tabel viser mulige kombinationer af vielser efter dansk ret og indgåelse af ”nikah”.

Tabel 1: Kombinationer af vielser efter dansk ret og indgåelse af ”nikah” (SFI: 63)

Har parret gennemført en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed (”nikah”)?	Er parret viet efter dansk ret?	
	JA ▼	NEJ ▼
NEJ ▶	1) Kun vielse efter dansk ret (udført f.eks. på rådhus eller af religiøs autoritet med vielsesmyndigelse).	2) Hverken vielse efter dansk ret eller gennemførelse af religiøs vielse uden borgerlig gyldighed (ugift, evt. samboende par).
J A ▶	3) Borgerlig gyldig vielse efter dansk ret og gennemførelse af religiøs vielse uden borgerlig gyldighed. Det kan eksempelvis være et par, som først vies på et rådhus og efterfølgende indgår en religiøs vielse hos en religiøs autoritet. Eller det kan være et par, som indgår en vielse med borgerlig gyldighed hos en imam, der har vielsesmyndigelse, og som i forlængelse heraf indgår en religiøs vielse.	4) Kun gennemførelse af religiøs vielse uden borgerlig gyldighed. Det kan eksempelvis være et ungt par under 18 år, som ønsker social accept af deres kæresteforhold og derfor indgår en religiøs vielse. Det kan også dreje sig om et ældre par, som bor sammen og er blevet religiøst viet, men som aldrig har indgået et borgerligt gyldigt ægteskab. I henhold til dansk lov fremstår de derfor som et ”ugift, samboende par”.

Skilsmisse og opløsning af de religiøse vielser ("nikah")

Enhver, der ikke ønsker at fortsætte samlivet, kan efter dansk ret søge statsforvaltningen om at blive separeret. Et år efter separationen kan der søges om skilsmisse – eller hvis begge ægtefæller ønsker skilsmisse, kan dette ske efter et halvt år.

SFI-undersøgelsen viser, at selv om et par er skilt efter danske regler, kan de, såfremt den religiøse vielse ikke er opløst, fortsat betragtes som ægtefæller i visse muslimske miljøer. Det kan således i nogle miljøer være svært at komme ud af det religiøse parforhold.

Ifølge islamiske retsprincipper eksisterer der forskellige former for skilsmisser, som henholdsvis manden og kvinden kan tage initiativ til. Der er forskellige praksisser på området, men overordnet set kan en mand altid ensidigt opløse den religiøse vielse uden at give særlige grunde hertil eller uden sin kones accept.

Kvinden står generelt svagere end mænd i forhold til at kunne tage initiativ til skilsmisse. En kvinde har dog ret til at blive løst fra det religiøse parforhold, hvis hun har "gyldige grunde".

Inden for de islamiske retsskoler er der forskellige opfattelser af, hvad disse gyldige grunde er, men blandt andet kan kvinden ifølge islam retmæssigt forlade manden, hvis:

- han er impotent
- han har forladt hjemmet
- han ikke efterlever sin pligt til at forsørge hjemmet

- han er voldelig over for kvinden
- han er misbruger

For at få opløst det religiøse parforhold skal kvinden forelægge beviser for en af disse gyldige grunde til en imam, som derved direkte kan opløse forholdet uden mandens samtykke.

I henhold til islamiske retsprincipper kan kvinder gives forskellige muligheder for at tage initiativ til en skilsmisse. Det kan for eksempel ske ved, at kvinden via ægteskabskontrakten sikres lige adgang til skilsmissen.

Desuden kan kvinden initiere en type af skilsmisse, der betegnes "khul", hvor kvinden giver afkald på sin "mahr" mod til gengæld at kunne blive skilt, uden at en af ovennævnte grunde er til stede.

SFI-undersøgelsen peger dog på, at der generelt er en stærk modvilje mod skilsmisse, især hvis de er på kvindens initiativ.

De religiøse autoriteter

Religionsfriheden efter grundloven indebærer bl.a., at der ikke kan stilles krav om, at et trossamfund skal godkendes af staten for, at det kan virke i Danmark. Trossamfund kan således eksistere under den almindelige religions- og foreningsfrihed uden offentlig godkendelse.

Grundloven er imidlertid ikke til hinder for, at der kan stilles krav om godkendelse af trossamfund, hvis de – ud over hvad der følger af den almindelige religions- og foreningsfrihed – tildeles særlige rettigheder i borgerlige forhold.

Ifølge ægteskabslovgivningen kan et trossamfund således godkendes til, at en præst¹ i trossamfundet kan få en vielsesbemyndigelse og foretage vielser med borgerlig gyldighed efter ægteskabsloven. De trossamfund, der er tildelt denne rettighed, betegnes samlet som ”anerkendte og godkendte” trossamfund (se nærmere herom i bilag 1).

I Danmark er der 23 godkendte muslimske trossamfund, hvoraf flere har godkendte menigheder under sig. Ifølge Ankestyrelsen har 34 imamer fra 16 af de 23 godkendte trossamfund vielsesbemyndigelse. Det betyder, at syv godkendte trossamfund ikke anvender muligheden for at få tildelt en vielsesbemyndigelse.

Der findes ikke et præcist overblik over antallet af borgerligt gyldige ægteskaber forrettet af imamer med vielsesbemyndigelse, men undersøgelser på området tyder på, at det langt fra er alle godkendte muslimske trossamfund med vielsesbemyndigelse, som benytter sig af retten til at udføre borgerligt gyldige vielser. Nogle godkendte trossamfund med vielsesbemyndigelse udfører udelukkende vielser, der har borgerlig gyldighed, mens andre konsekvent henviser par til rådhuset, hvis de ønsker at indgå et borgerligt gyldigt ægteskab. Der findes imidlertid også trossamfund med vielsesbemyndigelse, som foretager både borgerligt gyldige ægteskaber og ikke-juridisk bindende religiøse vielser alt afhængigt af, hvilket slags forhold parret ønsker at indgå.

1 I ægteskabsloven §§ 15 og 16 anvendes benævnelsen præst som en samlebetegnelse for den, der foretager vielser i trossamfundet.

Det fremgår af SFI-undersøgelsen, at imamer kan spille en væsentlig rolle i forhold til indgåelse og opløsning af religiøse vielser. I nogle sager mægler de imellem et par, som ønsker at opløse et forhold.

Det kan ske, at imamer eksempelvis opløser voldelige religiøse parforhold uden mandens samtykke, og det sætter ifølge SFI-rapporten imamerne i en sårbar situation. Selv om de fungerer som religiøse autoriteter, har de ikke en formel magt at sætte bag deres afgørelser. Flere imamer giver udtryk for, at de af frygt for repressalier af og til afholder sig fra at involvere sig i sager, hvor voldelige ægtemænd modsætter sig en opløsning af forholdet. I sådanne sager kan det være vanskeligt for de religiøse autoriteter at støtte kvinder, som ønsker hjælp til at få ophævet den religiøse vielse.

Andre gange modsætter imamen sig opløsningen af forholdet. SFI-rapporten beskriver, hvordan kvinder oplever, at de religiøse autoriteter ikke bakker op om at opløse forholdet, især hvis det sker på kvindens initiativ. Ligeledes skildrer SFI-rapporten, hvordan imamer hyppigt fortolker skilsmisser efter dansk ret uden mandens underskrift som noget, der ikke samtidig opløser den religiøse vielse.

UDFORDRINGER FORBUNDET MED RELIGIØSE VIELSER BLANDT BORGERE MED MUSLIMSK BAGGRUND

Fastholdelse i juridisk opløste ægteskaber

Som nævnt kan det for nogle kvinder være vanskeligt at forlade et forhold. Dels på grund af en udbredt modvilje mod, at kvinder tager initiativ til skilsmisse, dels fordi manden kan udnytte nogle religiøse principper til ikke at ophæve den religiøse vielse og dermed fastholde kvinden i et ægteskabslignende forhold på trods af, at statsforvaltningen har bevilget skilsmisse.

Kvindens eksmand kan mene stadig at have et forhold til kvinden, ligesom kvinden i henhold til religiøs praksis ikke vil kunne indgå et religiøst parforhold med en ny

partner. Manden derimod er ikke underlagt samme regel om ophævelse af en religiøs vielse for at indgå et andet forhold. Han kan således indgå et nyt religiøst parforhold samtidig med, at han forhindrer sin ekskone i at gøre tilsvarende.

Kvinderne kan opleve, at såfremt de ikke har islamiske ”gyldige grunde” til skilsmisse, kan de have svært ved at få opbakning af religiøse autoriteter til at forlade forholdet. Der kan således opstå situationer, hvor kvinderne oplever, at de presses til at forblive i parforholdet eller indkaldes til mægling med henblik på genforsoning på trods af, at der er bevilget skilsmisse.

Økonomiske aspekter i forbindelse med opløsning af religiøse vielser

Ifølge SFI-undersøgelsen kan der opstå en

problematik vedrørende penge i forbindelse med opløsning af en religiøs vielse. Som beskrevet indgår der ofte i en muslimsk ægteskabskontrakt et økonomisk element, den såkaldte "mahr", der kan være et beløb, som manden betaler kvinden, hvis han ensidigt ønsker skilsmisse.

I 2005 blev der rejst en sag i Østre Landsret om, hvorvidt en kvinde med pakistansk baggrund var berettiget til at modtage sin "mahr" på 25.000 kroner, som stod nævnt i ægteskabskontrakten. Retten anførte, at en sådan ydelse efter dansk ret må betragtes som en gave, til hvis gyldighed der kræves en ægtepagt. Da en sådan ikke eksisterede, blev gaven kendt ugyldig (se nærmere i bilag 1).

Ifølge SFI-undersøgelsen foregår forhandlinger om en eventuel udbetaling af "mahr" i langt hovedparten af tilfældene helt uden om det danske retssystem. I enkelte tilfælde kan der finde økonomisk afpresning sted i forbindelse med ophævelse af en religiøs vielse, hvor nogle mænd reelt afpresser kvinderne økonomisk for, at manden vil indvillige i at opløse forholdet.

Vielse af mindreårige

Ifølge ægteskabsloven kan personer under 18 år ikke indgå ægteskab uden samtykke fra forældrene og tilladelse fra kommunen. Hvis der alene er tale om indgåelse af en religiøs vielse, har denne handling ikke nogen form for juridisk gyldighed i Danmark, og handlingen er heller ikke omfattet af ægteskabslovens betingelser for at indgå ægteskab. Dette betyder, at mindreårige kan indgå en religiøs vielse og leve som og blive betragtet som ægtepar i nogle religiøse miljøer.

Unge muslimske par indgår ofte religiøse vielser for at opnå en social accept af deres forhold. For nogle par er der åbenhed om, at det religiøse forhold kun indgås midlertidigt. I andre miljøer er der større forbehold i forhold til at indgå et "kæresteforhold", som legitimeres via en religiøs vielse, uden at forholdet nødvendigvis anses for at være permanent.

Et opløst forhold kan have større negative konsekvenser for unge kvinder end mænd ud fra forventninger om, at kvinder ikke skal have haft seksuelle erfaringer, inden de bliver gift. Kvinder, der har en opløst religiøs vielse bag sig, kan ifølge SFI-undersøgelsen derfor have vanskeligere ved efterfølgende at finde en ny partner.

I Danmark har der, blandt andet på grund af en række artikler i de danske medier, været en vis fokus på indgåelse af religiøse vielser blandt kvinder med etnisk dansk baggrund under 18 år og de potentielt negative konsekvenser, der kan være forbundet hermed.

Ifølge SFI-undersøgelsen synes omfanget af problemer med manglende ophævelse af religiøse forhold blandt unge etniske danske piger ikke at være omfattende. Som regel opløses den religiøse vielse relativt gnidningsløst i disse sager, eftersom den religiøse vielse ikke opfattes som betydningsfuld for de etniske danske piger og deres forældre. Det kan dog ikke udelukkes, at der findes problematiske forhold, hvor den ene part er en etnisk dansk pige under 18 år.

Vielse af mindreårige i udlandet

Som det fremgår ovenfor, kan man efter dansk ret som udgangspunkt kun indgå ægteskab, hvis man er fyldt 18 år.

Hvis et par ønsker at registrere en vielse foretaget i udlandet, og en eller begge af parterne på tidspunktet for vielsen var under 18 år, bør den registrerende myndighed (dvs. kommunen) forelægge sagen for Ankestyrelsen, der konkret vurderer, om vielsen kan anerkendes efter dansk ret.

I nogle lande er ægteskabsalderen lavere end ægteskabsalderen i Danmark. Var parterne under 15 år ved vielsen, anerkendes vielsen ikke i Danmark, fordi vielsen strider mod grundlæggende danske retsprincipper (ordre public).

SFI-undersøgelsen peger på enkelte tilfælde, hvor unge kvinder under 18 år tages til forældrenes hjemland og vies med juridisk gyldighed i det pågældende land. I praksis betyder det, at vielsen ikke kan registreres i Danmark uden, at sagen har været forelagt for Ankestyrelsen, der på baggrund af sagens samlede oplysninger foretager en konkret vurdering af – og afgiver en vejledende udtalelse om – hvorvidt vielsen kan registreres som gyldig i Danmark.

Manglende indsigt i dansk ret

SFI-undersøgelsen viser, at det generelt forholder sig således, at der blandt nogle grupper af muslimer i Danmark er uklarhed mht., hvornår man er gift eller skilt i henhold til dansk retspraksis. Især nogle grupper af kvinder har begrænset viden om deres rettigheder og muligheder i henhold til dansk lov. Endvidere er der uvidenhed om, at man ifølge dansk ret har lige ret og adgang til skilsmisse.

Mange er usikre på, hvorvidt den religiøse vielse har juridisk gyldighed i Danmark og er også i tvivl om, hvorvidt opløsningen af den religiøse vielse kan have juridiske konsekvenser.

SFI-undersøgelsen peger på, at flere imamer er usikre på erhvervelse og anvendelse af vielsesbemyndigelse. Denne usikkerhed synes primært at være udbredt blandt imamer uden vielsesbemyndigelse, men findes også blandt imamer med vielsesbemyndigelse.

HVAD GØRES ALLEREDE I DAG

Der er løbende igangsat en række initiativer vedrørende æresrelaterede konflikter, herunder spørgsmålet om religiøse vielser. Nedenfor skildres forskellige eksempler på denne indsats.

- **Dialogkorps:** I 2009 blev der etableret et Dialogkorps mod æresrelaterede konflikter, som går i dialog med unge og forældre om ære, tvangsægteskab, individuelle rettigheder, kønsligestilling osv. Dialogkorpset har siden efteråret 2011 været forankret i Social- og Integrationsministeriet og arbejder desuden med problematikken omkring religiøse vielser uden borgerlig gyldighed.
- **Rejsehold:** Social- og Integrationsministeriet har et rejsehold, der tilbyder støtte til kommuner til at forebygge og håndtere sager om religiøse vielser uden borgerlig gyldighed af mindreårige, f.eks. i form af skræddersyede forløb i den enkelte kommune.
- **Opholdsteder og rådgivning:** LOKK (Landsorganisationen af KvindeKrisecentre) og RED (Rehabiliteringscenter for Etniske minoritetskvinder i Danmark) tilbyder i dag henholdsvis støtte og rådgivning og et sikkert opholdssted også til unge, der ønsker at komme ud af en religiøs vielse eller står overfor at skulle indgå en religiøs vielse.
- **Støtte til kvindenetværk:** Social- og integrationsministeren har givet tilsagn om støtte til et projekt for nydanske kvinder, der er udsat for vold eller æresrelateret vold i familien. Projektet skal bl.a. styrke kvinderne til at sige fra over for religiøst betinget undertrykkelse. Projektet er opsøgende i sin karakter og vil foregå i boligområder i hele landet og med de netværk, klubber og aktiviteter, der i forvejen eksisterer. Projektet skal således styrke allerede eksisterende netværk og forsøge at øge bevidstheden hos kvinderne om deres rettigheder og muligheder for at få hjælp og rådgivning. Projektet er iværksat medio 2012.
- **Kursusprogram for kommunale frontmedarbejdere:** Social- og Integrationsministeriet har siden september 2012 udbudt et kursusprogram for kommunale frontmedarbejdere, der skal ruste dem til at identificere og håndtere æresrelaterede konflikter. Dette gælder også sager om uønskede religiøse vielser. Desuden vil Social- og Integrationsministeriet tilbyde særlige forløb til kommunerne og sørge for etablering af netværk og udbredelse af best practice i forhold til forebyggelse og løsning af æresrelaterede konflikter, herunder uønskede religiøse vielser. Programmet er fireårigt.
- **Rettighedskampagner:** Ligestillingsministeriet gennemfører rettighedskampagner for mænd og kvinder på sprogskolerne. Der informeres blandt andet om, at ligestilling er en grundlæggende rettighed i Danmark, og der oplyses om retten til frit at vælge sin egen ægtefælle.

le, gensidig forsørgelsespligt, regler om separation og skilsmisse mv.

- **Oplysning om anvendelse af vielsesbe-myndigelse:** Ankestyrelsen har udsendt en revideret ægteskabsvejledning til kommunerne. Af vejledningen fremgår det nu, at hvis kommunen bliver bekendt med uregelmæssigheder i forbindelse med en vielse foretaget i et

godkendt trossamfund eller sager om vielser, der i øvrigt kan give anledning til tvivl, bør kommunen forelægge sagen for Ankestyrelsen. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis der er tvivl om, hvorvidt et par er blevet gift med borgerlig gyldighed, eller om den handling, der er foretaget, alene er en religiøs handling.

STRATEGIENS INITIATIVER

Religiøse vielser bliver i nogle religiøse miljøer betragtet som lige så bindende og forpligtende som vielser med borgerlig gyldighed. Det er uacceptabelt, hvis borgere, ikke mindst mindreårige, presses til at indgå religiøse vielser. Det er også uacceptabelt, hvis kvinder mod deres vilje fastholdes i et religiøst parforhold, selv om der er bevilget en skilsmisse, og ægteskabet dermed ikke er juridisk bindende i henhold til dansk ret.

Regeringen har derfor udarbejdet denne strategi om parallelle retsopfattelser, som er bygget op omkring fire centrale prioriteringsområder og består af 15 initiativer.

Strategien er koordineret med ”National strategi mod æresrelaterede konflikter”.

LOVÆNDRINGER

1. Udvidelse af straffelovens § 260, stk. 2

Tvang til indgåelse af en religiøs vielse kan være omfattet af straffelovens § 260, stk. 1, om ulovlig tvang. Det gælder eksempelvis tilfælde, hvor en person ved vold eller trussel om vold tvinges til at blive religiøst viet. Det har i den sammenhæng ingen betydning, at den religiøse vielse ikke har borgerlig gyldighed. Straffelovens § 260, stk. 1, har en strafferamme på fængsel indtil 2 år.

Straffelovens § 260, stk. 2, indeholder en skærpet (side)strafferamme, som omfatter tilfælde, hvor nogen tvinges til at indgå ægteskab. Strafferammen er i dette tilfælde det dobbelte (fængsel indtil 4 år).

Tvang til indgåelse af en religiøs vielse er imidlertid i dag ikke omfattet af straffelovens § 260, stk. 2. Bestemmelsen omfatter alene ægteskaber med borgerlig gyldighed.

Dette ønsker regeringen ændret. De religiøse vielser uden borgerlig gyldighed betragtes nemlig i nogle miljøer som langt mere bindende og forpligtende end de borgerligt gyldige ægteskaber. Det kan således have omfattende og langvarige konsekvenser for den person, som tvinges ind i et religiøst ægteskabslignende parforhold, som er mindst lige så indgribende, som var der tale om et borgerligt gyldigt ægteskab.

Desuden oplyser kvindekrisecentrene, at en stor del af de kvinder, som henvender sig til centrene på grund af et tvangsægteskab, ofte ikke har indgået et borgerligt gyldigt ægteskab, men alene har levet i et religiøst parforhold baseret på en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed.

Regeringen lægger derfor op til, at straffelovens § 260, stk. 2, udvides, så bestemmelsen også omfatter ulovlig tvang til en religiøs vielse – også selv om vielsen ikke har borgerlig gyldighed. Strafferammen for at tvinge nogen til en religiøs vielse vil dermed være fængsel indtil 4 år.

2. Udvidelse af udlændingelovens § 22, nr. 7

Selv om de religiøse vielser ikke har borgerlig gyldighed, kan de som nævnt have omfattende sociale og økonomiske konsekvenser for de berørte parter, og det er nødvendigt med en bred indsats for at sikre, at ingen tvinges til at indgå sådanne vielser.

Regeringen finder, at tvang i forbindelse med religiøse vielser er lige så uacceptabel som tvang i forbindelse med indgåelse af gyldige ægteskaber. Regeringen finder derfor også, at der bør være den samme udvidede adgang til udvisning, uanset om der er tale om ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af et gyldigt ægteskab eller i forbindelse med parforhold baseret på religiøse vielser.

Udlændinge, der i dag idømmes ubetinget frihedsstraf efter straffelovens §§ 260 eller 266 under henvisning til, at den pågældende har tvunget nogen til at indgå ægteskab mod eget ønske, udvises uanset varigheden af deres ophold her i landet og uanset frihedsstraffens længde, jf. udlændingelovens § 22, nr. 7.

Som konsekvens af udvidelsen af straffelovens § 260, stk. 2, udvides udlændingelovens § 22, nr. 7, om udvisning i forbindelse med tvangsægteskaber.

3. Lovgivning om godkendelse af trossamfund

Regeringen ønsker at skabe et retligt grundlag for godkendelse af de religiøse trossamfund og sikre, at der fremover stilles mere præcise lovbundne krav til godkendelse og tildeling af vielsesbemyndigelse, herunder eventuel inddragelse af godkendelse og vielsesbemyndigelse.

Ifølge ægteskabslovgivningen kan en præst i et anerkendt og godkendt trossamfund få en vielsesbemyndigelse og foretage vielser med borgerlig gyldighed efter ægteskabsloven, men der findes ikke en udtrykkelig regulering i ægteskabsloven af godkendelsesordningen med hensyn til trossamfund.

Godkendelsesordningen er således i dag alene baseret på forarbejderne til ægteskabsloven fra 1970.

Den manglende lovregulering kan gøre det vanskeligt at stille krav til og regulere de religiøse trossamfunds forhold til offentlige myndigheder, ligesom den manglende lovregulering i nogle tilfælde skaber en usikkerhed blandt religiøse trossamfund om deres retlige stilling.

Regeringen lægger derfor op til, at der igangsættes et arbejde, som ser på, hvordan spørgsmålet om godkendelse af trossamfund kan reguleres nærmere i ægteskabsloven, herunder om der er behov for ændrede regler og præciseringer af praksis vedrørende erhvervelse af vielsesbemyndigelse.

4. Forlængelse af opholdstilladelse meddelt religiøse forkyndere m.fl. betinges af deltagelse i undervisning om dansk familieret m.v.

Det er afgørende for regeringen, at religiøse forkyndere m.fl., som meddeles opholdstilladelse i Danmark, er i stand til at sætte sig ind i relevant lovgivning og kan tilegne sig viden om det danske samfund, som er nødvendig for, at de følger dansk ret på bl.a. det familieretlige område.

Forlængelse af opholdstilladelse til udlændinge, der har opholdstilladelse som religiøse forkyndere m.fl., er i dag betinget af, at udlændingen inden 6 måneder har bestået en prøve i dansk på A1-minus-niveau og danske samfundsforhold (indvandringsprøven).

Forlængelse af opholdstilladelse til religiøse forkyndere m.fl., der foretager gyldige vielser og/eller religiøse vielser uden bor-

gerlig gyldighed skal fremover også betinges af, at udlændingen inden 6 måneder har deltaget i undervisning for religiøse forkyndere m.fl. om dansk familieret m.v., jf. pkt. 5 nedenfor.

Herved sikres det, at religiøse forkyndere m.fl., der foretager gyldige vielser og/eller religiøse vielser uden borgerlig gyldighed, får den nødvendige viden om dansk familieret, herunder navnlig om reglerne om ægteskabets indgåelse og skilsmisse.

UNDERVISNING OG STYRKET OP- LYSNING TIL RELIGIØSE TROSSAM- FUND

5. Undervisningstilbud for religiøse forkyndere m.fl. om dansk familieret m.v.

For regeringen er det afgørende, at religiøse forkyndere m.fl. ikke skaber tvivl om, hvorvidt der er indgået et borgerligt gyldigt ægteskab eller alene en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed. Nogle gange opstår der tvivl om dette, fordi den religiøse forkynder ikke har informeret tilstrækkeligt om vielsens retsvirkninger eller mangel på samme. Ligesom der findes eksempler på, at nogle religiøse forkyndere m.fl. selv er usikre på retningslinjer for ægteskabets indgåelse i Danmark.

Regeringen prioriterer derfor, at der udvikles et undervisningstilbud for religiøse forkyndere om familieret i Danmark med fokus på reglerne om ægteskab og skilsmisse. Undervisningstilbuddet vil skulle berøre samspillet og modsætninger mellem dansk ret og religiøse normer og sædvaner, herunder de sociale og juridiske konsekvenser af

ikke borgerligt gyldige religiøse vielser og religiøse ægteskabskontrakter.

Formålet med undervisningsforløbet vil være at øge forkyndernes forståelse for dansk familieret og styrke deres generelle forudsætninger for at rådgive og vejlede deres menigheder, så det sker i overensstemmelse med dansk ret. Undervisningen skal målrettes en bred gruppe af forkyndere, både udenlandske religiøse forkyndere, som er nytilkomne i Danmark, og forkyndere, som gennem længere tid har virket som religiøse autoriteter i Danmark.

For de religiøse forkyndere m.fl., der som led i deres virke foretager gyldige vielser og/eller religiøse vielser uden borgerlig gyldighed, vil det som betingelse for forlængelse af opholdstilladelsen her i landet som religiøs forkynder være et krav, at de har deltaget i familieretskurset.

6. Oplysningsmateriale for religiøse trossamfund uden vielsesbemyndigelse

Regeringen ønsker, at alle religiøse trossamfund, uanset om de er godkendte eller ej, skal have forståelse for forudsætninger for at erhverve og anvende vielsesbemyndigelse, og at alle desuden har fuld forståelse for myndighedernes krav i forbindelse med godkendelse.

SFI-undersøgelsen peger desværre på, at der især blandt religiøse forkyndere uden vielsesbemyndigelse hersker tvivl om erhvervelse og anvendelse af en tildelt vielsesbemyndigelse, hvilket kan forårsage, at de vejleder deres menighed forkert.

Regeringen lægger derfor op til, at der udvikles oplysningsmateriale om krav

vedrørende godkendelse af trossamfund, herunder muligheden for at få en vielsesbemyndigelse. Oplysningsmaterialet vil desuden kunne indeholde oplysninger om regler og praksis vedrørende indgåelse af ægteskab og lige adgang til skilsmisse i Danmark og om forskellen mellem vielser med borgerlig gyldighed og religiøse vielser uden borgerlig gyldighed.

7. Øget vejledning om erhvervelse og anvendelse af vielsesbemyndigelse for religiøse forkyndere med vielsesbemyndigelse

Regeringen vil arbejde for, at alle religiøse forkyndere, som tildeles vielsesbemyndigelse, har fuld forståelse for anvendelse, pligter og rettigheder, der knytter sig til denne rettighed.

I dag består vejledningen om bemyndigelsen alene ved, at der sendes skriftligt materiale på dansk ud til de religiøse forkyndere om regler

for indgåelse af ægteskab og krav om indberetning til de danske myndigheder af vielsen.

Men blandt nogle forkyndere med vielsesbemyndigelse eksisterer der på trods af dette fortsat usikkerhed omkring anvendelsen af bemyndigelsen og rettigheder og pligter i den forbindelse. Denne usikkerhed har betydet, at nogle forkyndere ikke har fulgt reglerne for anvendelsen, og at Ankestyrelsen har tilbagekaldt vielsesbemyndigelsen.

Regeringen lægger derfor op til, at der i de tilfælde, hvor det synes nødvendigt, eller hvor de religiøse forkyndere efterspørger det, tilbydes øget oplysning og rådgivning. Dette kunne eventuelt ske ved personlige møder med forkyndere, der har eller tildeles vielsesbemyndigelsen.

8. Kontaktpunkt for trossamfund

Det er vigtigt, at trossamfundene har ad-

gang til information om de pligter og rettigheder, der gælder for dem og ikke, som flere trossamfund giver udtryk for, finder det vanskeligt at skaffe oplysninger vedrørende deres forhold, eller at de er i tvivl om, hvilke myndigheder de skal henvende sig til i forbindelse med specifikke spørgsmål.

Regeringen lægger derfor op til, at der oprettes et kontaktpunkt, som forankres i Social- og Integrationsministeriet, der kan fungere som koordinator for initiativerne på området, og som kan være trossamfundenes samlede indgang til myndighederne.

Kontaktpunktet vil blandt andet have en kontaktelefon og en hjemmeside med oplysninger af relevans for trossamfundene og med henvisninger til, hvor de kan søge yderligere specifik information om et givent emne.

Kontaktpunktet vil således være ansvarligt for at sikre samordning og udmøntning af udvikling af undervisningstilbud for religiøse forkyndere, udvikling af oplysningsmateriale for religiøse trossamfund og en øget vejledning om vielsesbemyndigelse.

Endvidere kan kontaktpunktet yde rådgivning til trossamfund og formidle kontakt til relevante myndigheder vedrørende spørgsmål om bl.a. regnskab og skatteforhold, pligter, krav og rettigheder i forbindelse med anvendelse af vielsesbemyndigelse, rådgivning af menighedsmedlemmer om skilsmisse og andre spørgsmål, etablering og brug af begravningspladser, regler i forbindelse med dåb og navngivning, rammer og krav i forbindelse med opføring af kirker, moskeer og andre religiøse bedesteder samt indrejse- og opholdsregler for religiøse forkyndere.

OPKVALIFICERING AF FAGFOLK OG OFFENTLIGE MYNDIGHEDER

9. Opkvalificering af fagpersoner

I nogle tilfælde kan det være vanskeligt for sagsbehandlere og socialmedarbejdere at anvende deres socialfaglige viden og kompetencer, når de konfronteres med religiøst betingede konflikter, som eksempelvis sager hvor kvinder fastholdes i et parforhold baseret på en religiøs vielse på trods af, at der er bevilget en borgerlig skilsmisse.

Regeringen ønsker at styrke fagfolks viden og sikre, at de er i stand til at håndtere sådanne konflikter. Regeringen vil derfor udvikle og gennemføre efteruddannelsesforløb for relevante fagfolk, der har kontakt til personer, som oplever konflikter forårsaget af religiøse vielser.

10. Vejledningsmateriale for forskellige grupper af fagpersoner

Det er mange forskellige grupper af fagfolk, som konfronteres med religiøst betingede konflikter, og for regeringen er det vigtigt, at de forskellige faggrupper er kvalificerede til at handle hensigtsmæssigt, hvis de står med en sag, der omhandler en religiøs vielse.

Regeringen lægger derfor op til, at der udvikles vejlednings- og oplysningsmateriale om konflikter relateret til religiøse vielser målrettet forskellige faggrupper som eksempelvis sagsbehandlere, lærere mv.

11. Opkvalificering af myndighedspersoner

Forskellige offentlige instanser konfronteres med problemstillinger vedrørende religiøse vielser som for eksempel konflikter forårsaget af manglende ophævelse af en religiøs vielse. Det drejer sig bl.a. om offentlige instanser som statsforvaltningen mv.

For at sikre, at borgere ikke kommer i klemme på grund af religiøse praksisser på det familieretlige område, er det nødvendigt, at de relevante myndigheder kan sikre korrekt håndtering af sådanne sager. Dette fordrer en indsigt i religiøst betingede konflikters karakter.

Regeringen lægger derfor op til, at der iværksettes kompetenceopbygning for relevante medarbejdere i for eksempel statsforvaltningen mv. Kompetenceopbygningen kan eksempelvis ske ved vejledningsmateriale med information om kulturelle normer og sædvaner inden for det familieretlige område, herunder religiøse vielser.

DIREKTE STØTTE TIL BORGERE MED SÆRLIG FOKUS PÅ KVINDER OG MINDREÅRIGE

12. Centrale rådgivningsinstanser for forældre

I Danmark har der været enkelte sager, hvor forældre erfarer, at deres børn har indgået en religiøs vielse uden forældrenes samtykke. I disse situationer har forældrene oplevet, at det har været vanskeligt at søge rådgivning og få den rette støtte. Det ønsker regeringen at ændre.

Regeringen vil sikre, at forældre fremover kan rette henvendelse til en central rådgivningsinstans, hvor forældre kan få telefonisk rådgivning eller personlige møder og samtaler med kvalificerede rådgivere, hvis de har behov for dette.

Der oprettes derfor en særlig rådgivningsinstans, som forankres hos LOKK (Landsor-

ganisationen af KvindeKrisecentre), hvor medarbejdere opkvalificeres til at rådgive forældre, som oplever problemer på grund af børnenes religiøse vielser.

I forlængelse heraf vil der på Social- og Integrationsministeriets hjemmeside gives særlig information til forældrene om religiøse vielser med oplysninger om, hvor de kan søge hjælp og rådgivning.

13. Oplysning om rettigheder

Det er ikke hensigtsmæssigt, at borgere er usikre på de juridiske konsekvenser af en vielse og er usikre på deres lige ret og adgang til skilsmisse. Regeringen vil arbejde for at øge borgernes forståelse for deres rettigheder og deres forståelse for praksis på det familieretlige område i Danmark.

Regeringen vil derfor iværksætte en øget oplysningsindsats med et særligt fokus på kvinder, som er i risiko for religiøst betingede konflikter.

Oplysningsindsatsen skal fokusere på ægteskabslovgivningen, samspillet mellem dansk ret og religiøs praksis, herunder spørgsmålet om praktiske og juridiske konsekvenser af religiøse ægteskabskontrakter, inklusiv spørgsmålet om "mahr" og økonomisk afpresning.

Oplysningsindsatsen vil blive implementeret som led i Ligestillings- og Kirkeministeriets rettighedskampagne, som kan udvides til klubber, foreninger mv.

Ligeledes vil målgruppen for kampagnen kunne udvides til også at omfatte boligrådgivere, bydelsmødre og lign., som er i kontakt med personer, som kan have brug for viden om familieretlige rettigheder.

14. Mentor- og støtteordninger for kvinder og unge

Kvinder, herunder mindreårige, som fastholdes i et parforhold, og som ønsker skilsmisse eller som allerede mod mandens vilje er blevet skilt, har brug for en særlig støtte.

Regeringen vil sikre, at sådanne personer tilbydes den nødvendige støtte enten i form af en støtteperson, der kan fungere som en mentor, eller gennem et kvindenetværk, hvor kvinder i samme situation mødes.

Mentorerne vil kunne støtte kvinder og de unge i deres dagligdag og rådgive og oplyse dem om deres rettigheder, inklusiv muligheden for at søge retshjælp mv.

Gennem mentorerne kan der etableres kvindenetværk, der kan fungere som et forum, hvor kvinder kan udveksle erfaring og styrke hinanden til at undgå at blive fastholdt i

et parforhold og til at anmelde sager, hvor der anvendes ulovlig tvang mv.

15. Indsats over for mindreårige

Der har været sager i Danmark, hvor mindreårige piger er blevet religiøst viet og muligvis blevet presset ind i et ægteskabslignende forhold, ligesom der har været enkelte tilfælde, hvor unge kvinder er blevet sendt til deres forældres hjemland for at blive viet. Disse unge kan have svært ved at sige fra over for et socialt pres fra familien og kan være usikre på, hvorvidt vielsen har borgerlig gyldighed, og om de således er juridisk forpligtet af den relation, de har indgået.

Unge skal gives handlemuligheder og argumenter til at modstå pres for at indgå sådanne forhold, og der skal iværksættes en tidlig og løbende indsats for børn og unge for at forebygge, at mindreårige indgår religiøse vielser, som de kan have svært ved at ophæve.

Regeringen vil derfor sikre, at der udarbejdes undervisningsmateriale med oplysninger om individuelle rettigheder, ligestilling mellem kønnene, ægteskab og religiøse vielser.

Undervisningsmaterialet skal anvendes i skolerne og bl.a. indeholde øvelser til den "gode dialog", som skal styrke børn og unges kompetencer til at indgå i en konstruktiv dialog med andre, herunder forældre.

BILAG 1

RELEVANT LOVGIVNING PÅ OMRÅDET

Nedenfor beskrives gældende ret inden for de områder, som er relevante for spørgsmålet om indgåelse og opløsning af religiøse vielser uden borgerlig gyldighed, og de udfordringer, der kan opstå i forbindelse hermed.

ÆGTESKABSLOVGIVNINGEN OG GODKENDELSE AF TROSSAMFUND

Indgåelse og opløsning af ægteskab

Efter ægteskabslovens §§ 15 og 16 indgås et borgerligt gyldigt ægteskab enten ved en kirkelig vielse i folkekirken, i et anerkendt eller godkendt trossamfund eller ved en borgerlig vielse.

Før et ægteskab kan indgås, skal en række betingelser være opfyldt, eksempelvis at man skal være fyldt 18 år. Den, som er under 18 år, må ikke indgå ægteskab uden tilladelse fra kommunen og samtykke fra forældrene.

Det er kommunen, der foretager en prøvelse af, om betingelserne for at indgå ægteskab er opfyldt, og en vielse kan ikke foretages, før kommunen har gennemført prøvelsen og udstedt en prøvelsesattest.

Enhver, der ikke ønsker at fortsætte samlivet, kan ansøge om at blive separeret. Et år efter separationen kan der søges om skilsmisse – eller hvis ægtefællerne er enige om det – allerede efter et halvt år.

Hvis der er en særlig grund, kan der søges om skilsmisse direkte uden forudgående separation. En ansøgning om separation eller skilsmisse kan af begge parter – sammen eller hver for sig – indgives til statsforvaltningen, der udsteder en separations- eller skilsmissebevilling, hvis betingelserne for separation eller skilsmisse er til stede, og der er enighed om det.

Hvis ægtefællerne ikke er enige om at blive separeret eller skilt, sender statsforvaltningen sagen til retten, der kan afsige en dom om separation/skilsmisse.

Formuefællesskab og særeje ved ægtepagt

Ved indgåelse af ægteskab får ægtefællerne formuefællesskab. Dette betyder, at alle ægtefællernes aktiver og hele deres formue indgår i formuefællesskabet. Dette gælder dog ikke pensioner samt visse uoverdragelige eller personlige rettigheder (eksempelvis ophavsrettigheder).

Ægtefæller kan dog aftale, at der skal være særeje, hvis de ikke ønsker at have formuefællesskab, eller hvis der er visse aktiver eller formue, de ønsker at holde uden for formuefællesskabet.

Ved ophør af et ægteskab har hver ægtefælle normalt ret til hele sit særeje, som derfor ikke skal deles. Der er dog muligt at rejse krav om godtgørelse mod et særeje, hvis man står urimeligt ringe efter eksempelvis en skilsmisse.

En aftale om særeje er kun gyldig, hvis den findes i en ægtepagt, der er tinglyst. Herudover skal ægtepagten være skriftlig og underskrevet af ægtefællerne. Om økonomiske forpligtigelser som eksempelvis begrebet ”mahr” set i forholdet til de danske regler om ægteskabets retsvirkninger henvises til afsnittet om formueretlige bestemmelser.

Godkendelse af trossamfund og udstedelse af vielsesbemyndigelse

Efter grundlovens § 67 har borgerne ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.

Grundlovens § 67 beskytter religionsfriheden, og borgerne har således ret til at danne religiøse samfund og praktisere deres religion inden for grænserne af sædeligheden og den offentlige orden.

Religionsfriheden efter grundloven indebærer bl.a., at der ikke kan stilles krav om, at et trossamfund skal godkendes af staten for, at det kan virke i Danmark. Trossamfund kan således eksistere under den almindelige religions- og foreningsfrihed uden offentlig godkendelse.

Grundloven er imidlertid ikke til hinder for, at der kan stilles krav om godkendelse af trossamfund, hvis de – ud over hvad der følger af den almindelige religions- og foreningsfrihed – tildeles særlige rettigheder i borgerlige forhold. Ifølge ægteskabslovgivningen kan en præst i et anerkendt og godkendt trossamfund få en vielsesbemyndigelse og foretage vielser med borgerlig gyldighed efter ægteskabsloven. De trossamfund, der er tildelt denne rettighed, betegnes samlet som ”anerkendte og godkendte” trossamfund, jf. nærmere herom nedenfor.

I udlændinge- og skattelovgivningen er anerkendte og godkendte trossamfund ligeledes tildelt særlige rettigheder. Efter udlændingeloven er der således mulighed for opholdstilladelse til udenlandske forkyndere, og skattelovgivningen indeholder en række fordele for disse trossamfund, bl.a. undtagelse fra selskabsskat, fondsbeskatning, ejendomsskat, arveafgift, lønsumsafgift.

Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 9 beskytter også religionsfriheden.

Baggrund/historik

Forskellen mellem et anerkendt og et godkendt trossamfund er historisk betinget. Før den 1.

januar 1970, hvor den nugældende ægteskabslov trådte i kraft, blev godkendelse givet i form af en anerkendelse af trossamfundet ved kongelig resolution. Dette gælder eksempelvis det Mosaiske Trossamfund og Den Katolske Kirke i Danmark, der blev anerkendt i 1682. Efter den 1. januar 1970 er trossamfund blevet godkendt.

Trossamfund, der er anerkendt ved kgl. Resolution, kan navngive og døbe børn med borgerlig retsvirkning, føre egne kirkebøger (ministerialbøger) og udskrive attester herfra (dåbsattester, vielsesattester og dødsattester).

Ægteskabsloven fra 1970 indeholder ikke bestemmelser om godkendelse af trossamfund. Lovens § 16, stk. 1, nr. 3, indeholder imidlertid en bestemmelse, hvorefter kirkelig vielse bl.a. kan finde sted inden for andre trossamfund end Folkekirken, når trossamfundet har præster, som er bemyndiget til at foretage vielser.

I praksis er det antaget, at denne hjemmel til at meddele vielsesbemyndigelse i realiteten indeholdt hjemmel til en bredere godkendelse af en sammenslutning som et religiøst trossamfund med retsvirkninger i relation til en række andre forhold end vielsesbemyndigelse.

Der henvises til, at begrebet ”trossamfund” under Folketingets behandling af forslaget til ægteskabsloven blev præciseret, og der blev formuleret en række krav, som et trossamfund skal opfylde.²

Det fremgår således af daværende kirkeministers besvarelse af spørgsmål nr. 11 fremsat i forbindelse med Folketingets behandling af ægteskabsloven, at anerkendelse af et trossamfund:

”... i første række [vil] afhænge af samfundets størrelse, og om dette har en så fast organisation, derunder også uddannelsesanstalter for præster, at der kan have sikkerhed for samfundets fortsatte beståen og forsyning med præster, hvem det kan overdrages at udføre kirkelige handlinger, navnlig dåb og ægtevielse, med borgerlig retsvirkning. Her vil det som anført i en tidligere skrivelse fra Kirkeministeriet ”navnlig være af betydning, om vedkommende trossamfund tilhører et af de store verdenssamfund.”

Yderligere formulerede kirkeministeren i sin besvarelse af spørgsmål nr. 12 vedrørende lovforslaget en række krav, som et trossamfund skal opfylde for at blive godkendt:

“... det vil være en forudsætning for at meddele [...] bemyndigelser, at der er tale om et egentligt trossamfund i dette ords sædvanlige betydning – altså ikke blot en religiøs ”bevægelse” eller en religiøs eller filosofisk forening, men en sammenslutning eller forsamling (et religionssamfund), hvis primære formål er gudsdyrkelse (kult) efter en nærmere udformet lære

---

² Folketingstidende 1968-69, tillæg B, sp. 1927-30.

og ritus. Dette vil blive påset, første gang en præst eller menighedsforstander inden for et ikke-ankendt trossamfund søges bemyndiget til at forrette vielser. Det vil naturligvis tillige blive påset, at der i trossamfundet intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden, samt at trossamfundet har en sådan organisation, at der findes lovligt valgte repræsentanter, som på trossamfundets eller de enkelte menigheders vegne kan fremsætte begæring om, at en eller flere af samfundets præster eller menighedsforstandere bemyndiges til at forrette vielser. Ligeledes vil det ved henvendelse til politiet blive søgt oplyst, om der foreligger ufordelagtige oplysninger om den foreslåede vielsesforretters vandel. Eventuelt vil der også kunne blive tale om at fordre tilvejebragt vandelsattester og om at søge attestanternes troværdighed bekræftet af politiet. Det må endvidere godtgøres, at den pågældende, hvis han ikke er dansk, har lovligt ophold her i landet, og at han – af hensyn til afgivelse af pligtmæssige indberetninger til myndighederne – er det danske sprog mægtig i skrift og tale.”

Siden 1970 og indtil 1998 blev trossamfund således godkendt gennem en meddelt vielsesbemyndigelse. Indtil 1998 kunne Kirkeministeriet forelægge ansøgninger om godkendelse for biskoppen i København, der fungerede som særlig rådgiver for ministeriet.

I 1998 nedsatte kirkeministeren ”Det Rådgivende Udvalg vedrørende Trossamfund”. Udvalget fik til opgave at rådgive ministeren i sager om godkendelse af trossamfund uden for folkekirken. Udvalget består af 4 medlemmer, som er særligt sagkyndige inden for religionshistorie, religionssociologi, teologi og retsvidenskab. Fra udvalgets nedsættelse er godkendelse som trossamfund således ikke længere sket som meddelelse af vielsesbemyndigelse, jf. proceduren beskrevet nedenfor.

En liste over de anerkendte og godkendte trossamfund er tilgængelig på Ankestyrelsens hjemmeside.

Godkendelse af trossamfund

Godkendelse af trossamfund og udstedelse af vielsesbemyndigelser varetages af Social- og Integrationsministeriet (Ankestyrelsens Familieretsafdeling – tidligere Familiestyrelsen).

Ansøgninger om godkendelse som trossamfund indgives til Ankestyrelsen, der forelægger ansøgningen for Det Rådgivende Udvalg vedrørende Trossamfund, jf. ovenfor.

Udvalget behandler ansøgningerne om godkendelse som trossamfund og menighed og indstiller til Ankestyrelsen, om der skal gives en godkendelse. Ankestyrelsen træffer herefter afgørelse om godkendelse på baggrund af indstillingen. Et afslag på godkendelse som trossamfund kan ikke påklages.

Udvalget har udarbejdet vejledende retningslinjer for godkendelse af trossamfund på baggrund af forarbejderne til ægteskabsloven fra 1969, jf. ovenfor.

Det fremgår af de vejledende retningslinjer, at de krav, der stilles for at blive godkendt som trossamfund, omhandler, at samfundet har en sådan organisatorisk struktur, at det kan danne et tilgængeligt grundlag for offentlig kontrol og godkendelse, og at der i trossamfundet foregår en gudsdyrkelse på basis af en nærmere udformet lære.

Det fremgår således nærmere af retningslinjerne:

”Godkendelse som trossamfund rummer såvel rettigheder som forpligtelser. Ud fra ovenstående konkluderer udvalget, at en godkendelse som trossamfund må bero på tillid til, at gudsdyrkelse er organisationens hovedformål, at der er udpeget ansvarlige repræsentanter, åbenhed i forhold til lære og ritualer, samt kontinuitet i forhold til trossamfundets størrelse og præsternes uddannelse. Derudover betragtes det som en forudsætning, at godkendte trossamfund i lighed med det øvrige samfund respekterer menneskerettighederne, navnlig religions- og trosfrihed, herunder retten til at skifte religion eller til at fravælge religiøs tilknytning.”

Til brug for Ankestyrelsen og udvalgets behandling af ansøgningen om godkendelse skal trossamfundet dokumentere, at det lever op til disse krav.

Udstedelse af vielsesbemyndigelse

Når et trossamfund bliver godkendt, kan en præst i trossamfundet søge om en vielsesbemyndigelse (det samme gælder præster i de anerkendte trossamfund).³ Meddelelse af vielsesbemyndigelse medfører, at den vielsesbemyndigede kan foretage vielser i trossamfundet med borgerlig gyldighed.

En vielsesbemyndigelse kan gives enten som enkeltstående bemyndigelse til en konkret vielse – vil i praksis ske til mindre trossamfund, der kun sjældent foretager vielser – eller som en stående vielsesbemyndigelse. En stående vielsesbemyndigelse gælder, indtil man ikke længere udøver sit hverv i trossamfundet, eksempelvis hvis man går på pension.

For at opnå en vielsesbemyndigelse skal den pågældende præst opfylde en række krav, eftersom præsten hermed udøver offentlig myndighed og skal kunne varetage de funktioner, der er forbundet med at foretage vielser, herunder at foretage indberetninger til myndighederne.

Som det fremgår ovenfor, er godkendelse af trossamfund ikke nærmere reguleret. Betingelserne for at tildele en vielsesbemyndigelse fremgår derfor af forarbejderne til ægteskabsloven og er i dag udmøntet i Ankestyrelsens vejledning: Ansøgning om vielsesbemyndigelse og indhentelse af børneattest.

---

³ Benævnelsen præst om den, der foretager vielser i trossamfundet anvendes i ægteskabslovens § 15 og § 16, der regulerer, hvor en vielse kan finde sted, og hvem der kan foretage en vielse. I det følgende benyttes titlen præst som samlebetegnelse for en religiøs autoritet eller religiøs forkynder uanset trosretning.

Betingelserne er blandt andet, at det vil blive undersøgt ved politiet, om der er oplysninger, der hindrer, at præsten kan udøve hvervet som vielsesbemyndiget.

Det bliver også undersøgt, om præsten har lovligt ophold i Danmark. Betingelsen om lovligt ophold betyder i praksis, at vielsesbemyndigelsen gælder, så længe præsten har lovligt ophold i Danmark. Har vedkommende en begrænset opholdstilladelse, vil vielsesbemyndigelsen kun blive givet for den periode, hvor vedkommende har lovligt ophold. Hvis opholdet forlænges, kan man på ny søge om vielsesbemyndigelse. En præst, der har tidsubegrænset opholdstilladelse i Danmark, kan således få en stående vielsesbemyndigelse, der gælder, så længe vedkommende udøver sit hverv i trossamfundet.

Desuden stilles der krav om, at præsten kan beherske dansk. Kravet til præstens danskudskaber fremgår af forarbejderne til ægteskabsloven, jf. ovenfor, og er formuleret således: "[...] at han – af hensyn til afgivelse af pligtmæssige indberetninger til myndighederne – er det danske sprog mægtig i skrift og tale."

I praksis administreres kravet sådan, at præsten ved ansøgning om vielsesbemyndigelse erklærer, om han/hun behersker dansk. Hvis ikke dette er tilfældet, skal der forelægges dokumentation for, at vedkommende er tilmeldt et dansk kursus. Samtidig stilles der krav om, at vedkommende, indtil han/hun behersker dansk, anvender en medhjælp, der behersker dansk.

Præsten vejledes også om, at hvis der søges om forlængelse af vielsesbemyndigelsen, skal det dokumenteres, at vedkommende fortsat deltager i dansk kurset eller har afsluttet dette, og at en bemyndigelse normalt ikke kan forlænges, hvis man har afmeldt kurset uden at afslutte dette.

Endelig påses det, at det vielsesritual, som trossamfundet skal anvende ved vielser med borgerlig gyldighed, lever op til betingelserne for indgåelse af et gyldigt ægteskab i henhold til ægteskabsloven.

Når der gives en vielsesbemyndigelse, vejledes den pågældende præst samtidig om betingelserne for at indgå ægteskab efter dansk ret, herunder at ægteskab kun kan indgås, når kommunen har foretaget en prøvelse af, om de pågældende opfylder betingelserne for at indgå ægteskab (eksempelvis at de er over 18 år).

Hvis der er tale om udstedelse af en bemyndigelse til en præst i et godkendt trossamfund, vejledes der også om proceduren for indberetning af vielsen til kommunen, idet godkendte trossamfund i modsætning til anerkendte trossamfund ikke selv kan registrere vielsen og udstede en vielsesattest.

Endelig bliver præsten gjort opmærksom på, at vielsesbemyndigelsen kan tilbagetages, hvis den misbruges, jf. nedenfor.

Tilbagekaldelse af vielsesbemyndigelser

Ankestyrelsen kan tilbagekalde en vielsesbemyndigelse, hvis styrelsen bliver opmærksom på et eventuelt misbrug. Dette kan bl.a. ske ved, at en kommune i forbindelse med indberetning af en vielse foretaget i et trossamfund bliver opmærksom på det eventuelle misbrug, eller hvis det berørte par selv retter henvendelse til styrelsen.

Et misbrug af bemyndigelsen foreligger, hvis den pågældende præsts handlinger ikke er i overensstemmelse med hvervet som vielsesbemyndiget. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis den pågældende tilsidesætter de regler, der gælder for vielse og for indberetning af vielser til kommunen.

Det vil efter praksis også kunne give anledning til, at der rejses en sag om tilbagekaldelse, hvis man som præst handler på en sådan måde, at der kan opstå misforståelse eller tvivl med hensyn til, om der er tale om en vielse med borgerlig gyldighed eller en anden religiøs handling uden borgerlig gyldighed.

Der er blevet tilbagekaldt enkelte vielsesbemyndigelser i tilfælde, hvor der var opstået en sådan tvivl, om der var gennemført en vielse med borgerlig gyldighed eller en anden religiøs handling uden borgerlig gyldighed.

Herudover registrerer styrelsen også telefoniske underretninger fra kommuner om problemstillingen og vurderer konkret behovet for også i disse tilfælde at afholde møde med eller foretage tilsynsbesøg i det pågældende trossamfund.

Opsummerende

Som det fremgår, er de krav, der i dag stilles til godkendelse af trossamfund og udstedelse af vielsesbemyndigelse baseret på forarbejderne til ægteskabsloven fra 1970. Der findes således ikke en udtrykkelig regulering i ægteskabsloven af godkendelsesordningen med hensyn til trossamfund.

STRAFFELOVEN

Straffelovens § 260

Efter straffelovens § 260 straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år for ulovlig tvang den, som ved vold eller trussel om vold, om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte usand sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold eller at åbenbare privatlivet tilhørende forhold tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget. Det samme gælder den, som ved trussel om at anmelde eller åbenbare et strafbart forhold eller om at fremsætte sande ærerørige beskyldninger tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget, for så vidt fremtvingelsen ikke kan anses som tilbørligt begrundet ved det forhold, som truslen angår.

Ulovlig tvang efter straffelovens § 260 er fuldbyrdet, når tvangen har haft den tilsigtede virkning. Hvis tvangen ikke har virket efter hensigten, kan der efter omstændighederne straffes for forsøg på ulovlig tvang, jf. herved straffelovens § 21.

Straffelovens § 260 omfatter bl.a. tilfælde, hvor en person ved vold eller trussel om vold tvinges til at blive religiøst viet, selv om den religiøse vielse ikke har borgerlig gyldighed – og dermed er uden de civile retlige forpligtelser, der umiddelbart følger heraf (f.eks. arveretligt, skatteretligt, familieretligt osv.). Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis et familiemedlem truer sin datter eller søn med vold eller med at slå vedkommende ihjel, hvis hun eller han ikke indgår i en religiøs vielse med den person, som familien har valgt.

Bestemmelsen fortolkes således, at truslerne om vold mv. ikke behøver at være udtrykkelige, men kan fremgå af situationen. Det er ikke strafbart i forbindelse med en religiøs vielse (eller et ægteskab med borgerlig gyldighed) at anvende andre former for overtalelse eller pres end tvang af den karakter, der er nævnt i bestemmelsen, f.eks. trusler om, at familien vil afbryde forbindelsen til den pågældende, eller advarsler om, hvor ødelæggende den pågældendes adfærd er i forhold til familiens ry og rygte.

Straffelovens § 260 omfatter alle, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til den ulovlige tvang, jf. straffelovens § 23. Det vil således f.eks. kunne omfatte en far, der tilskynder sin søn til at udøve vold mod sin datter for at tvinge hende til at indgå en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed.

Medvirkensansvaret omfatter også den, der udfører den religiøse vielse, hvis den pågældende er bekendt med, at vielsen indgås som følge af, at der er udøvet tvang af den karakter, som er nævnt i straffelovens § 260.

Strafudmålingen vil afhænge af omstændighederne i den konkrete sag. I vurderingen heraf kan bl.a. indgå, hvilken tvang der har været anvendt, herunder om der har været anvendt vold eller trusler om vold eller frihedsberøvelse, hvilket omfang og hvilken tidsmæssig

udstrækning den udøvede tvang har haft. Også den tvungne persons alder og et eventuelt afhængighedsforhold af den, der udøver eller står bag tvangen, kan have indflydelse på strafudmålingen.

Straffelovens § 260, stk. 2, indeholder en skærpet (side)strafferamme, som omfatter tilfælde, hvor nogen tvinges til at indgå ægteskab. Strafferammen er i dette tilfælde det dobbelte (fængsel indtil 4 år). Straffelovens § 260, stk. 2, omhandler imidlertid alene ægteskaber med borgerlig gyldighed og omfatter således ikke religiøse vielser uden borgerlig gyldighed.

Straffelovens § 260, stk. 2, blev indsat ved lov nr. 316 af 30. april 2008 for bl.a. at afspejle, at tvangen til ægteskab indebærer et alvorligt indgreb i den personlige frihed, som kan have meget vidtrækkende og langvarige konsekvenser for den person, der har været udsat for en sådan tvang.

Straffelovens § 266

Ud over straffelovens § 260 om ulovlig tvang kan der være andre bestemmelser i straffeloven, der er relevante, hvis nogen tvinges til at indgå en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed.

Efter straffelovens § 266 straffes den, som på en måde, der er egnet til at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med at foretage en strafbar handling, med bøde eller fængsel indtil 2 år. Bestemmelsen omfatter bl.a. trusler om grov vold og trusler på livet. Det beror på de nærmere omstændigheder, om strafansvaret efter § 266 absorberes af § 260 (således at der kun straffes for overtrædelse af § 260) eller om der straffes i sammenstød for overtrædelse af de to bestemmelser (således at der samtidig straffes for overtrædelse af § 260 og § 266).

Straffelovens § 279

En religiøs vielse uden borgerlig gyldighed kan under visse nærmere omstændigheder være omfattet af bedrageribestemmelsen.

Efter straffelovens § 279 straffes således den, som, for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding, ved retsstridigt at fremkalde, bestyrke eller udnytte en vildfarelse bestemmer en anden til en handling eller undladelse, hvorved der påføres denne eller nogen, for hvem handlingen eller undladelsen bliver afgørende, et formuetab.

Det kan eksempelvis være tilfældet, hvis en person for vindings skyld i forbindelse med indgåelsen af en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed (der således ikke nødvendigvis indgås ved ulovlig tvang) fremkalder eller udnytter en vildfarelse, der for den vildledte – eller andre for hvem handlingen bliver afgørende – medfører et formuetab.

Straffelovens § 281

Endelig kan det nævnes, at der under visse nærmere omstændigheder kan være tale om afpresning i situationer, hvor manden udnytter kvindens afhængighed af mandens vilje til at lade den religiøse vielse opløse ved f.eks. kun at acceptere dette, hvis kvinden giver afkald på sin "mahr", hvis hun tilbagebetaler et større beløb fra f.eks. brylluppet, eller hvis hun i øvrigt betaler ham et større beløb.

Efter straffelovens § 281 straffes den, som, for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding, truer nogen med vold, betydelig skade på gods eller frihedsberøvelse, med at fremsætte usand sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold eller åbenbare privatlivet tilhørende forhold. Det samme gælder den, som truer nogen med at anmelde eller åbenbare et strafbart forhold eller med at fremsætte sande ærerørige beskyldninger for derigennem at skaffe sig eller andre en vinding, der ikke er tilbørligt begrundet ved det forhold, som har givet anledning til truslens fremsættelse.

Straffelovens § 281 er udformet i nær tilknytning til § 260 om ulovlig tvang, og om de nævnte tvangsmidler kan der således henvises til bemærkningerne til § 260.

Truslen skal anvendes til fremtvingelse af en disposition, der medfører uberettiget vinding direkte gennem tilføjelse af et tilsvarende formuetab. Truslen kan fremsættes udtrykkeligt eller stiltiende, men disponerer offeret på grund af frygt, uden at den adfærd, der ligger til grund herfor, kan betegnes som truende, er bestemmelsen uanvendelig.

Opsummering

Som det fremgår ovenfor, vil tvang til indgåelse af en religiøs vielse efter omstændighederne kunne være omfattet af straffelovens § 260, stk. 1, om ulovlig tvang. Det gælder således eksempelvis tilfælde, hvor en person ved vold eller trussel om vold tvinges til at blive religiøst viet. Det har i den sammenhæng ingen betydning, at den religiøse vielse ikke har borgerlig gyldighed. Straffelovens § 260, stk. 1, har en strafferamme på fængsel indtil 2 år. Tvang til indgåelse af en religiøs vielse vil imidlertid ikke være omfattet af straffelovens § 260, stk. 2, om tvangsægteskaber, hvorefter straffen kan stige til fængsel indtil 4 år, hvis nogen tvinges til at indgå ægteskab. Bestemmelsen omfatter således alene ægteskaber med borgerlig gyldighed.

FORMUERETLIGE BESTEMMELSER

Aftaleretten

Indgåelse af religiøse vielser vil almindeligvis ikke være omfattet af lov om ægteskabets indgåelse og opløsning. En sådan religiøs vielse kan imidlertid være omfattet af de almindelige aftaleretlige regler, herunder værgemålslovens bestemmelser om ugyldighed.

Aftaleretten er i dansk ret i vidt omfang lovreguleret, men der gælder også en række ulovbestemte principper. Aftaleretten bygger bl.a. på et princip om aftalefrihed, hvilket betyder, at der som udgangspunkt kan indgås aftaler med hvem, man vil, og med det indhold, som parterne kan blive enige om. Der gælder desuden et almindeligt princip om, at såvel mundtlige som skriftlige aftaler er bindende mellem parterne.

Aftaleretten vedrører aftaler, der tilsigter at skabe rettigheder og pligter mellem to eller flere parter, og som derved kan håndhæves ved domstolene. Til aftalen som retsskabende forhold skal der således knyttes en retsfølge.

Om en religiøs vielse tilsigter at skabe rettigheder og pligter mellem parterne vil bero på en konkret vurdering. I den forbindelse vil det bl.a. kunne tillægges betydning, om aftalen alene fremtræder som en ”norm”, parterne bør følge, eller om aftalen (tillige) indeholder bestemmelser om f.eks. økonomiske forpligtelser (eksempelvis ”mahr”), der kan komme på tale ved en eventuel senere opløsning af forholdet.

Om en sådan økonomisk forpligtelse, der aftales i forbindelse med indgåelsen af en religiøs vielse, alene skal betragtes som et gaveløfte, hvorefter den ene part som et udslag af gavmildhed har påtaget sig en forpligtelse, for hvilken der ikke skal ydes vederlag, vil ligeledes bero på en konkret vurdering.⁴ Det skal i den forbindelse bemærkes, at gaveløfter generelt nyder mindre formueretlig beskyttelse end de løfter, der afgives som led i gensidigt bebyrdende aftaler, idet der bl.a. stilles større beviskrav til gaveløfter end til andre løfter, og at domstolene er mere tilbøjelige til at anse et gaveløfte for uforbindende.⁵ Endvidere bemærkes det, at hensigtserklæringer, der alene er et udtryk for, hvorledes afgiveren har til hensigt at disponere i fremtiden, og som ikke binder aftaleretligt efter deres indhold, falder uden for det egentlige aftalebegreb.

---

⁴ Ved Østre Landsrets dom af 6. april 2005 (refereret i Ugeskrift for Retsvæsen 2005, side 2314f.) udtalte landsretten – i en sag, hvor parterne havde indgået gyldigt ægteskab – at en ”mahr” er et i pakistansk lov anerkendt begreb, hvorefter manden, ved ægteskabets indgåelse eller efter påkrav og senest ved ægteskabets opløsning, skal betale et beløb til bruden. En sådan ydelse må imidlertid efter dansk ret betragtes som en gave, til hvis gyldighed der kræves ægtepagt.

⁵ Jf. Lennart Lynge Andersen og Palle Bo Madsen, Aftaler og mellemænd, 4. udgave, side 123.

Ugyldige viljeserklæringer

Aftaleloven indeholder regler om aftaler og andre retshandler på formuerettens område. Uden for aftalelovens anvendelsesområde falder f.eks. regler om indgåelse af ægteskab og aftaler om forældremyndighed.

Aftaleloven regulerer forholdet mellem en aftales parter, herunder hvornår en aftale anses for at være indgået (kapitel I om afslutning af aftaler), og under hvilke omstændigheder en aftale ikke er bindende for den ene part i aftalen (kapitel III om ugyldige viljeserklæringer). Aftaleloven indeholder ikke en udtømmende opregning af de grunde, som kan gøre en aftale ugyldig. Bl.a. indeholder værgemålsloven vigtige bestemmelser om aftalers ugyldighed, jf. nedenfor.

I det følgende redegøres der for en række af de tilfælde, hvor en aftale kan blive ugyldig.

En aftale kan for det første være ugyldig på grund af sit indhold. Eksempelvis gælder det aftaler, der fører til en retstilstand, der ikke lovligt kan opretholdes, og aftaler, der strider mod lov og ærbarhed, jf. DL 5-1-2. En aftale kan også være ugyldig, hvis den er i strid med ufravigelige regler, eller hvis den er urimelig.

En aftale kan endvidere blive ugyldig i tilfælde, hvor der er mangler ved den proces, hvorunder aftalen er indgået. Dette er f.eks. tilfældet, når en viljeserklæring lider af en viljesmangel, det vil sige, at viljeserklæringen på tidspunktet for dens afgivelse ikke repræsenterer afgiverens reelle ønske om at blive forpligtet. Det kan for eksempel være tilfældet, hvis afgiveren var under et særligt pres, f.eks. handlede under tvang eller udnyttelse.

En viljeserklæring kan også lide af en viljesmangel i tilfælde, hvor afgiveren har misforstået visse omstændigheder vedrørende den transaktion, viljeserklæringen tager sigte på, f.eks. hvor løftemodtageren har fremkaldt erklæringen ved svig eller har indset eller burde indse, at den var fremkaldt ved svig fra tredjemands side.

Herudover kan en aftale være ugyldig i tilfælde, hvor manglerne skyldes subjektive forhold hos afgiveren af løftet. En viljeserklæring kan således være ugyldig, hvis den disponerende er umyndig. Umyndighed kan enten skyldes alder (mindreårighed), eller at personen er frataget sin retlige handleevne. Begge tilfælde reguleres af værgemålsloven.

Umyndighed

Efter værgemålslovens § 1, stk. 1, er børn og unge under 18 år, der ikke har indgået (gyldigt) ægteskab, mindreårige og dermed umyndige. Mindreårige kan ikke selv forpligtige sig ved retshandler eller råde over deres formue, medmindre andet er bestemt, jf. § 1, stk. 2.

Umyndighed udelukker dermed mindreårige fra på egen hånd at afgive forpligtende løfter i formueretlige anliggender, men ikke uden videre fra at erhverve rettigheder ved et løfte,

som ikke forudsætter nogen modydelse. Et rent gaveløfte er således bindende for afgiveren, når den umyndige modtager har dømmekraft nok til at forstå, hvad løftet går ud på.⁶

Værgemålsloven fastsætter nærmere regler om, hvorledes parternes retsforhold skal gøres op, når en aftale bliver ugyldig på grund af umyndighed. Har en umyndig indgået en aftale på egen hånd uden at være berettiget dertil, kan den anden part træde tilbage fra aftalen, medmindre aftalen forinden er godkendt eller bindende opfyldt, jf. § 44, stk. 1.

Det følger herudover af værgemålslovens § 45, stk. 1, at i tilfælde, hvor en aftale bliver ugyldig efter § 44, fordi den ene part er umyndig, skal parterne tilbagelevere, hvad de har modtaget, eller, hvis dette ikke er muligt, erstatte dets værdi. Den umyndige skal dog kun yde erstatning i det omfang, det modtagne skønnes at være kommet denne til nytte. Har den umyndige givet urigtige oplysninger om sin berettigelse til at indgå en aftale og derved forledt den anden part til at indgå aftalen, kan det, uanset om nogen opfyldelse af aftalen har fundet sted, i det omfang det findes rimeligt, pålægges den umyndige at erstatte det tab, som aftalen har medført, jf. stk. 2. Har den umyndige ved aftalens indgåelse gjort sig skyldig i strafbart forhold, gælder de almindelige erstatningsregler, jf. bestemmelsens stk. 3.

Opsummering

Som anført ovenfor kan en religiøs vielse efter omstændighederne være omfattet af aftaleretlige regler. Afgørende herfor er navnlig, om aftalen skaber rettigheder og pligter parterne imellem. I den forbindelse kan det bl.a. tillægges betydning, om aftalen indeholder økonomiske forpligtelser. Som anført tidligere vil det i den forbindelse være afgørende, om de rettigheder og pligter, som aftalen tager sigte på at etablere, vil kunne håndhæves i overensstemmelse med deres indhold. Uden for aftalerettens område falder bl.a. hensigtserklæringer.

Spørgsmålet om, hvorvidt en religiøs vielse er omfattet af aftaleretlige regler, og i givet fald om en sådan aftale efterfølgende kan erklæres ugyldig, hører under domstolene. Det skal i den forbindelse bemærkes, at der ikke ses at foreligge trykt retspraksis om dette spørgsmål.

---

6 Jf. Lennart Lyngge Andersen og Palle Bo Madsen, *Aftaler og mellemænd*, 4. udgave, side 137.

UDLÆNDINGELOVEN

I det følgende beskrives udlændingelovens regler om betingelserne for at opnå opholdstilladelse som religiøs forkynder m.fl. samt om inddragelse af en sådan opholdstilladelse og om visum, udvisning m.v.

Det bemærkes indledningsvist, at det ikke kun er udlændinge med opholdstilladelse efter § 9 f, der udfører aktiviteter som religiøse forkyndere. Udlændinge, der har opholdstilladelse på andet grundlag, f.eks. ægtefællesammenførte og flygtninge – der evt. har opnået tidsubegrænset opholdstilladelse – samt danske statsborgere, herunder tidligere udlændinge, virker også som religiøse forkyndere.

Opholdstilladelse

Udlændingeloven indeholder en særlig regel om opholdstilladelse til udlændinge, der skal virke her i landet som f.eks. religiøse forkyndere. Efter udlændingelovens § 9 f, stk. 1, kan der således meddeles opholdstilladelse til

1. en udlænding, der her i landet skal virke som religiøs forkynder,
2. en udlænding, der her i landet skal virke som missionær, eller
3. en udlænding, der her i landet skal virke inden for et religiøst ordenssamfund.

Opholdstilladelse er bl.a. betinget af, at udlændingen godtgør at have tilknytning til folkekirken eller et anerkendt eller godkendt trossamfund her i landet, at antallet af udlændinge med opholdstilladelse inden for trossamfundet står i rimeligt forhold til trossamfundets størrelse, og at udlændingen godtgør at have en relevant baggrund eller uddannelse for at virke som religiøs forkynder, missionær eller inden for et religiøst ordenssamfund, jf. § 9 f, stk. 2 og 3.

Fælles for anerkendte og godkendte trossamfund er, at Ankestyrelsen kan bemyndige personer, herunder udlændinge, inden for trossamfundet til at foretage vielser med borgerlig gyldighed.

Forlængelse af opholdstilladelse er betinget af, at ansøgeren inden 6 måneder efter meddelelsen af opholdstilladelsen har bestået en prøve i dansk på A1-minus-niveau og danske samfundsforhold (indvandringsprøven), jf. § 9 f, stk. 4.

Opholdstilladelse kan ikke meddeles, hvis der er grund til at antage, at udlændingen vil udgøre en trussel mod den offentlige tryghed, den offentlige orden, sundheden, sædeligheden eller andres rettigheder og pligter, jf. § 9 f, stk. 6.

Religiøse forkyndere, der får opholdstilladelse, får udleveret skriftligt materiale om bl.a. dansk demokratiopfattelse, religionsfrihed og kønnenes ligestilling.

Udlændinge, der får opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 f, meddeles også arbejdstilladelse, jf. udlændingebekendtgørelsens § 34, stk. 4.

Oplysninger om antallet af meddelte opholdstilladelser efter udlændingelovens § 9 f

Der er i 2009 og 2010 meddelt hhv. 74 og 81 opholdstilladelser efter udlændingelovens § 9 f. Fra januar – medio november 2011 er der meddelt 63 opholdstilladelser efter bestemmelsen. Opholdstilladelserne er fordelt på udlændinge af 29 forskellige nationaliteter, hvoraf USA udgør langt den største gruppe: Hhv. 37, 54 og 50 opholdstilladelser.

Det er ikke muligt at opgøre antallet af meddelte opholdstilladelser efter udlændingelovens § 9 f, stk. 1, fordelt på hhv. nr. 1, 2 og 3, og tallene omfatter således både opholdstilladelser meddelt efter § 9 f, stk. 1, nr. 1, 2 og 3.

Det er dog Udlændingestyrelsens umiddelbare og skønsmæssige opfattelse, at ca. 30 % af de meddelte opholdstilladelser er givet efter stk. 1, nr. 1 (religiøse forkyndere), at ca. 60 % af de meddelte opholdstilladelser er givet efter stk. 1, nr. 2 (missionærer), og at ca. 10 % af de meddelte opholdstilladelser er givet efter stk. 1, nr. 3 (virke inden for et religiøst ordenssamfund).

Tallene for 2009-10 er opgjort på baggrund af endelige registreringer i udlændingeregistret og i styrelsens elektroniske sags- og dokumenthåndteringssystem. Tallene for 2011 er foreløbige og opgjort på baggrund af registreringer i udlændingeregistret pr. 12. november 2011 samt i styrelsens elektroniske sags- og dokumenthåndteringssystem pr. 15. november 2011 og en efterfølgende manuel gennemgang.

Det bemærkes, at de statistiske oplysninger er behæftet med usikkerhed, da styrelsens elektroniske sags- og dokumenthåndteringssystemer er opbygget som journaliserings- og sagsstyringssystemer og ikke som egentlige statistiksystemer.

Inddragelse af opholdstilladelse

Inddragelse af en opholdstilladelse kan bl.a. ske, hvis grundlaget for opholdstilladelsen ikke længere er til stede, jf. udlændingelovens § 19, stk. 1, nr. 1.

Efter udlændingelovens § 19, stk. 5, kan en opholdstilladelse meddelt efter § 9 f endvidere inddrages, hvis udlændingen ved endelig dom er idømt straf for overtrædelse af bestemmelser i straffelovens kapitel 12 og 13 eller straffelovens §§ 136, 140, 266, 266 a eller 266 b (forbrydelser mod statens sikkerhed m.v. og tilskyndelse til forbrydelser, fremsættelse af visse udtalelser m.v.).

Bestemmelsen om inddragelse i § 19, stk. 5, er relevant i tilfælde, hvor en udlænding med opholdstilladelse som religiøs forkynder m.fl. efter § 9 f dømmes for at overtræde en af de nævnte straffelovsovertrædelser, men ikke udvises i forbindelse med dommen, f.eks. fordi der kun idømmes en bøde – i så fald kan der ikke ske udvisning ved dommen.

Inddragelse efter bestemmelsen kan herefter komme på tale, hvis der ikke er grundlag for at udvise den pågældende administrativt efter bestemmelsen i § 25 c, jf. nedenfor.

Efter udlændingelovens § 19, stk. 6, 1. pkt., finder bestemmelsen i § 26, stk. 1, anvendelse ved afgørelser om inddragelse.

Der skal således ved en afgørelse om inddragelse tages hensyn til, om inddragelse må antages at virke særlig belastende, navnlig på grund af

1. udlændingens tilknytning til det danske samfund,
2. udlændingens alder, helbredstilstand og andre personlige forhold,
3. udlændingens tilknytning til herboende personer,
4. udvisningens konsekvenser for udlændingens herboende nære familiemedlemmer, herunder i relation til hensynet til familiens enhed,
5. udlændingens manglende eller ringe tilknytning til hjemlandet eller andre lande, hvor udlændingen kan ventes at tage ophold, og
6. risikoen for, at udlændingen uden for de i § 7, stk. 1 og 2, eller § 8, stk. 1 og 2, nævnte tilfælde vil lide overlast i hjemlandet eller andre lande, hvor udlændingen kan ventes at tage ophold.

Om der skal ske inddragelse efter § 19, stk. 5, eller administrativ udvisning efter § 25 c afhænger af en konkret proportionalitetsvurdering, hvori bl.a. hensynene i § 26, stk. 1, indgår. Det indgår ligeledes i vurderingen, at der i forbindelse med udvisning efter § 25 c meddeles et indrejseforbud i 4 år, jf. § 32, stk. 4, 3. pkt., mens der ikke er knyttet indrejseforbud til en afgørelse om inddragelse.

Visum

Udlændinge, der er fritaget for visum, har ret til at indrejse og opholde sig i Danmark i indtil 3 måneder i løbet af en 6-måneders-periode regnet fra datoen for den første indrejse i Schengenlandene, jf. udlændingelovens § 3, stk. 1, 1. pkt. Visumpligtige udlændinge skal have visum for at indrejse i Danmark, jf. udlændingelovens § 3 a, 2. pkt.

Udlændinge, der har opholdstilladelse i et andet Schengenland, har ret til at indrejse og opholde sig her i landet i indtil 3 måneder pr. halvår regnet fra datoen for den første indrejse i Danmark eller et andet Schengenland end det land, der har udstedt opholdstilladelsen, jf. udlændingelovens § 2 b, stk. 1, 1. pkt. Visumpligtige udlændinge skal have visum for at indrejse i Danmark, jf. udlændingelovens § 3 a, 2. pkt.

Vurderingen af, om der kan meddeles visum, afgøres i overensstemmelse med den almindelige praksis på området.

Visum gælder indrejse og ophold i alle Schengenlande og kan gives til en eller flere indrejser inden for et nærmere fastsat tidsrum. Varigheden af et sammenhængende ophold eller den samlede varighed af flere på hinanden følgende ophold i Danmark og de andre Schengenlande

må dog ikke overstige 3 måneder pr. halvår regnet fra datoen for den første indrejse i Schengenlandene, jf. udlændingelovens § 4, stk. 1. Visum kan således gives i op til 3 måneders ophold.

Udstedelse af visum kræver, at visse grundlæggende betingelser er opfyldt. Bl.a. skal udlændingen have de nødvendige midler til sit underhold under det påtænkte ophold og til hjemrejsen til hjemlandet eller til gennemrejsen til et tredjeland, hvor den pågældende er sikret indrejse, eller være i stand til på lovlig vis at erhverve sig disse midler. Det gælder bl.a. også, at udlændingen ikke må være indberettet til Schengen-informationssystemet (SIS) som uønsket, at udlændingen ikke må udgøre en trussel for Schengenlandenes offentlige orden, forhold til fremmede magter eller nationale sikkerhed eller sundhed og ikke må være optaget på den danske indrejseforbudsliste som værende udvist med indrejseforbud i Danmark, og at udlændingen ikke må være omfattet af restriktive foranstaltninger i form af begrænsninger med hensyn til indrejse og gennemrejse besluttet af De Forenede Nationer eller Den Europæiske Union (sanktionslisterne). Der henvises til udlændingebekendtgørelsens § 16.

Annulering og inddragelse af et visum

Et visum kan annulleres, hvis betingelserne for udstedelsen ikke var opfyldt på udstedelsestidspunktet, navnlig hvis der er alvorlig grund til at tro, at visummet er udstedt på svigagtigt grundlag, jf. udlændingebekendtgørelsens § 22, stk. 1.

Det kan fremhæves, at Udlændingestyrelsen i 2010 blev opmærksom på nogle sager, hvor det fremgik af visumansøgningerne, at ansøgerne havde planer om at prædike under visumopholdene – dvs. tage arbejde uden tilladelse. På den baggrund meddelte Udlændingestyrelsen afslag på visum og har herefter haft særlig fokus på at belyse formålet med opholdet i denne type af sager.

Et visum kan inddrages, hvis betingelserne for udstedelsen ikke længere er opfyldt, hvis det findes påkrævet af hensyn til Schengenlandenes offentlige orden, forhold til fremmede magter, nationale sikkerhed eller sundhed, eller hvis udlændingen er indberettet til Schengen-informationssystemet (SIS) som uønsket, jf. udlændingebekendtgørelsens § 22, stk. 2.

Karensperiode ved misbrug af et visum

En udlænding, der misbruger visummet under sit ophold, afskæres fra at få visum igen i en periode på 3 eller 5 år. Det gælder, hvis udlændingen ikke udrejses af Schengenområdet i rette tid, medmindre overskridelsen ikke kan lægges udlændingen til last, eller hvis der foreligger ganske særlige grunde, jf. § 4 c, stk. 1 og 2.

Endvidere kan en udlænding ikke få visum i 5 år, hvis udlændingen efter indrejsen udvises, indgiver ansøgning om asyl her i landet, ikke medvirker til sagens oplysning og efter afslag på eller frafald af ansøgningen ikke selv udrejses eller medvirker til udrejsen uden ugrundet ophold, eller søger om asyl i et andet Schengenland. Det samme gælder i nogle tilfælde, hvor udlændingen ansøger om opholdstilladelse på andet grundlag, jf. udlændingelovens § 4 c, stk. 3-6.

Visum giver ikke ret til at arbejde

Et visum giver ikke ret til at arbejde. En udlænding, der indrejser på et visum i Danmark og praktiserer som religiøs forkynder – herunder ved at foretage religiøse vielser – vil som udgangspunkt arbejde ulovligt.

Efter udlændingelovens § 59, stk. 2, straffes en udlænding, der arbejder uden fornøden tilladelse, med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Nordiske statsborgere og udlændinge, der er omfattet af EU-reglerne

Statsborgere i Finland, Island, Norge og Sverige kan uden tilladelse indrejse og opholde sig her i landet, jf. udlændingelovens § 1. De er endvidere fritaget for kravet om arbejdstilladelse, jf. udlændingelovens § 14, stk. 1, nr. 1.

Udlændinge, der er statsborgere i et land, der er tilsluttet Den Europæiske Union eller er omfattet af aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, kan indrejse og opholde sig her i landet i indtil 3 måneder fra indreisen, jf. udlændingelovens § 2, stk. 1. Denne gruppe udlændinge er omfattet af EU-reglerne og er derfor fritaget for arbejdstilladelse, jf. udlændingelovens § 14, stk. 1, nr. 2.

EU-statsborgere, der er arbejdstagere eller selvstændig erhvervsdrivende, herunder tjenesteydere, her i landet, kan opholde sig her i landet, jf. § 3, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 474 af 12. maj 2011 om ophold i Danmark for udlændinge, der er omfattet af Den Europæiske Unions regler (EU-opholdsbekendtgørelsen).

Endvidere har en EU-statsborger, der er indrejst i landet for at søge beskæftigelse, ret til ophold som arbejdssøgende i indtil 6 måneder fra indreisen og har herefter ret til ophold som arbejdssøgende, så længe det kan dokumenteres, at den pågældende fortsat søger arbejde og har reelle muligheder for at blive ansat, jf. § 3, stk. 4, i EU-opholdsbekendtgørelsen.

Udvisning

Udvisning af udlændinge kan ske administrativt eller ved dom.

Beslutning om administrativ udvisning træffes af Udlændingestyrelsen med klageadgang til Justitsministeriet, jf. udlændingelovens § 46. Administrativ udvisning kan bl.a. ske, hvis en udlænding anses for en fare for statens sikkerhed eller for en alvorlig trussel mod den offentlige orden m.v., jf. § 25, hvis udlændingen har ulovligt ophold i Danmark, jf. § 25 b, eller hvis udlændingen er omfattet af bestemmelsen i § 25 c, jf. nedenfor.

Udvisning ved dom kan ske, hvis en udlænding dømmes for strafbart forhold. Afgørelse om udvisning træffes af retten i forbindelse med straffesagen, jf. § 49, stk. 1, 1. pkt.

Udvisning medfører, at udlændingens visum eller opholdstilladelse bortfalder, og at udlændingen ikke uden tilladelse på ny må indrejse og opholde sig her i landet (indrejseforbud) jf.

§ 32, stk. 1, 1. pkt. Indrejseforbuddets længde i forbindelse med udvisning ved dom afhænger navnlig af frihedsstraffens længde, jf. § 32, stk. 2.

Udlændinge, som har haft lovligt ophold her i landet i mere end de sidste 9 år – dog 8 år hvis der er tale om udlændinge med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 7 (asyl) – kan udvises, hvis de idømmes ubetinget frihedsstraf for bestemte straffelovsovertrædelser. Det gælder uanset frihedsstraffens længde, jf. udlændingelovens § 22, nr. 4-8. F.eks. kan der ske udvisning, hvis udlændingen idømmes ubetinget frihedsstraf efter straffelovens §§ 260 eller 266 under henvisning til, at den pågældende har tvunget nogen til at indgå ægteskab mod eget ønske, jf. udlændingelovens § 22, nr. 7, eller hvis udlændingen efter bestemmelser i straffeloven, bl.a. straffelovens kapitel 12 og 13 og straffelovens § 136, idømmes ubetinget frihedsstraf, jf. udlændingelovens § 22, nr. 6.

I andre tilfælde kan der ske udvisning, hvis der idømmes ubetinget straf af mindst 3 års fængsel eller mindst 1 års fængsel for flere strafbare forhold, eller hvis den pågældende tidligere har fået en ubetinget frihedsstraf, jf. udlændingelovens § 22, nr. 1-3.

Udlændinge, som har haft lovligt ophold her i landet i mere end de sidste 5 år, kan – udover ovennævnte tilfælde – udvises, hvis de idømmes ubetinget straf af mindst 1 års fængsel eller af mindst 6 måneders fængsel for flere strafbare forhold eller tidligere har fået en ubetinget frihedsstraf, jf. udlændingelovens § 23, nr. 1-3.

Andre udlændinge, dvs. udlændinge som ikke har haft lovligt ophold her i landet i mere end de sidste 5 år, kan – udover ovennævnte tilfælde – udvises, hvis de idømmes betinget eller ubetinget frihedsstraf, jf. udlændingelovens § 24, nr. 2.

Udlændingeloven indeholder endvidere en særlig bestemmelse om (administrativ) udvisning af udlændinge med opholdstilladelse som religiøse forkyndere m.fl. efter § 9 f. Efter § 25 c kan en udlænding med opholdstilladelse efter § 9 f uden for de i §§ 22-24 nævnte tilfælde udvises, hvis udlændingen dømmes for overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 eller straffelovens §§ 136, 140, 266, 266 a eller 266 b (men ikke udvises ved dommen).

Efter udlændingelovens § 26, stk. 1, skal der ved en afgørelse om udvisning efter §§ 25 a-c tages hensyn til, om udvisningen må antages at virke særlig belastende, navnlig på grund af

1. udlændingens tilknytning til det danske samfund,
2. udlændingens alder, helbredstilstand og andre personlige forhold,
3. udlændingens tilknytning til herboende personer,
4. udvisningens konsekvenser for udlændingens herboende nære familiemedlemmer, herunder i relation til hensynet til familiens enhed,
5. udlændingens manglende eller ringe tilknytning til hjemlandet eller andre lande, hvor udlændingen kan ventes at tage ophold, og

6. risikoen for, at udlændingen uden for de i § 7, stk. 1 og 2, eller § 8, stk. 1 og 2, nævnte tilfælde vil lide overlast i hjemlandet eller andre lande, hvor udlændingen kan ventes at tage ophold.

Det følger af udlændingelovens § 26, stk. 2, at alene Danmarks internationale forpligtelser sætter grænser for udvisning efter §§ 22-24 og § 25.

Afgørelsen om udvisning træffes således i to led. Først vurderes det, om det kriminelle forhold kan begrunde udvisning efter reglerne nævnt ovenfor. Er dette tilfældet, vurderes det konkret, om udvisning skal ske, herunder om det vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Opsummering

Som det fremgår, indeholder udlændingeloven særlige krav om retten til ophold for udlændinge, der ønsker opholdstilladelse her i landet med henblik på at virke som religiøse forkyndere.

Forlængelse af opholdstilladelse er som nævnt betinget af, at udlændingen består en prøve i dansk på A1-minus-niveau og danske samfundsforhold (indvandringsprøven).

Religiøse forkyndere er omfattet af udlændingelovens almindelige regler om inddragelse af opholdstilladelse og udvisning. Herudover indeholder udlændingeloven regler om inddragelse af opholdstilladelse og udvisning, der er særligt rettet mod religiøse forkyndere.

BILAG 2

INTERNATIONALE ERFARINGER

Som baggrund til strategien, er der foretaget en høring af udvalgte europæiske lande vedrørende deres erfaringer med problematikken omkring religiøse vielser uden borgerlig gyldighed.

Der er indsamlet viden fra Frankrig, Nederlandene, Norge, Storbritannien, Sverige og Tyskland. Følgende oplysninger er primært baseret på indberetninger fra de danske ambassader i de pågældende lande samt forskningsrapporter, som ambassaderne har henvist til i indberetningerne.

Resultatet af høringen viser, at der er usikkerhed omkring omfanget af problemer forbundet med religiøse vielser uden borgerlig gyldighed. Flere lande vurderer, at fænomenet generelt ikke er særligt omfattende, hvilket kan hænge sammen med, at ægteskabsloven i nogle af disse lande er anderledes end i Danmark og dermed ikke giver anledning til helt samme problemstillinger, som vi ser i Danmark. I flere lande kan religiøse autoriteter eksempelvis ikke bevilges vielsesbemyndigelse, hvorved et gyldigt ægteskab kun kan indgås borgerligt. Der kan også peges på andre årsager, herunder at omfanget endnu ikke har været genstand for en større undersøgelse.

LOVGIVNINGEN I UDVALGTE EUROPÆISKE LANDE

Krav om borgerligt gyldigt ægteskab og ingen tildeling af vielsesbemyndigelse til trossamfund

I Nederlandene, Frankrig og Tyskland er det kun borgerligt indgåede ægteskaber, som har borgerlig gyldighed. Religiøse autoriteter og/eller trossamfund kan ikke bevilges vielsesbemyndigelse.

I Nederlandene og Frankrig er det desuden strafbart for en religiøs autoritet, det være sig katolsk præst, protestantisk præst, rabbiner eller imam eller andre, at foretage en religiøs ægteskabsceremoni, før et borgerligt gyldigt ægteskab er indgået.

Hvis dette sker, kan personen, som forestår ceremonien, idømmes bødestraf, og hvis pågældende gentager handlingen, kan vedkommende straffes med op til to måneders fængsel. Det er dog oplyst, at sådanne sager er yderst sjældne. I Frankrig medfører sådan en overtrædelse seks måneders fængsel samt en bøde på 7500 Euro.

I Tyskland blev det civile ægteskab indført i 1875, og samtidig blev det gjort strafbart med

fængselsstraf at foretage religiøse ægteskabsceremonier uden forudgående borgerligt indgået ægteskab. Efter 2. verdenskrig blev straffen reduceret til bøde, og i 2009 blev straffen helt afskaffet.

Vielsesbemyndigelse til trossamfund

I Norge, Sverige og Storbritannien indgås et borgerligt gyldigt ægteskab, som i Danmark, enten som en borgerlig vielse eller som en religiøs vielse af en religiøs autoritet, som har fået bevilget en vielsesbemyndigelse.

I Norge kan en religiøs autoritet, som er tilknyttet et registreret trossamfund, tildeles vielsesbemyndigelse, såfremt trossamfundets vielsesritual godkendes. Det er et vilkår for godkendelsen, at det religiøse vielsesritual ikke er i strid med norsk lov og almindelige ligestillingsprincipper. Det er ligeledes et vilkår, at det er de samme spørgsmål, der stilles til kvinden og manden i forbindelse med indgåelse af ægteskabet. Det oplyses endvidere, at et vielsesritual, som indeholder en medgift, ikke vil blive godkendt.

Personen, som tildeles vielsesbemyndigelsen, skal afgive et skriftligt løfte til den regionale tilsynsmyndighed, *fylkesmannen*, om, at vedkommende følger de forpligtelser, der følger med vielsesbemyndigelsen. Eftersom den religiøse autoritet med vielsesbemyndigelse udfører en handling med civilretlig gyldighed, er vedkommende forpligtet til at følge norske regler for indgåelse af ægteskab.

Hvis en religiøs autoritet forsømmer sin pligt, vil vedkommende modtage en skriftlig advarsel, og hvis tjenesteforsømmelsen forsætter, kan vedkommende fratages retten til at virke som religiøs autoritet i henhold til den norske trossamfundslov § 27.

Trossamfund, som ikke følger reglerne og for eksempel anvender et vielsesritual, som ikke er godkendt, kan miste vielsesbemyndigelsen samt den økonomiske støtte, som registrerede trossamfund automatisk tildeles i Norge.

I Sverige kan et trossamfund gives mulighed for at foretage borgerligt gyldige vielser, såfremt den svenske myndighed, *Kammarkollegiet*, vurderer, at trossamfundet er stabilt og har en velfungerende organisation, som sikrer, at ægteskabslovens bestemmelser om vielser vil blive fulgt.

Hvis et trossamfund tildeles retten til at foretage borgerligt gyldige ægteskaber, gives vielsesbemyndigelsen – ligesom i Danmark – til en religiøs autoritet, som er tilknyttet trossamfundet. Før en autoritet tildeles vielsesbemyndigelsen, skal *Kammarkollegiet* vurdere, om vedkommende har de kvalifikationer, som er nødvendige for at kunne løfte de opgaver, som følger med bevillingen. For det første skal man være sikker på, at personen er i stand til

at følge ægteskabslovens bestemmelser. Desuden skal autoriteten have et godt omdømme samt have en tilstrækkelig erfaring, som er en forudsætning for at kunne udføre vielserne.

Hvis et trossamfund ophører med at opfylde kravene, kan dets ret til at foretage borgerligt gyldige vielser fratages. Det samme er tilfældet, hvis den religiøse autoritet, som er tildelt bemyndigelsen, ikke længere opfylder kravene eller misligholder sin opgave.

Et trossamfund, som har fået tildelt retten til at foretage vielser, er forpligtet til at underrette *Kammarkollegiet*, hvis personen med vielsebemyndigelse dør. Ligeledes er trossamfundet forpligtet til at orientere *Kammarkollegiet* om oplysninger om, hvem der er repræsentant for trossamfundet og holde *Kammarkollegiet* opdateret med kontaktoplysninger om både trossamfundet og den religiøse autoritet med vielsebemyndigelse.

I Storbritannien kan et trossamfund tildeles retten til at foretage borgerligt gyldige vielser. For at opnå denne ret skal trossamfundet anmode om at få godkendt trossamfundets fysiske tilhørssted som bedested, hvilket kræver, at minimum 20 medlemmer af trossamfundet bekræfter, at det fysiske tilhørssted bliver benyttet som et offentligt tilgængeligt bedested, og at de ønsker at benytte bedestedet til at foretage vielser med borgerlig gyldighed. Ansøgningen skal indgives af den ansvarlige religiøse leder eller anden autoriseret myndighed indenfor trossamfundet.

Vielsebemyndigelsen følger bedestedet, men en eller flere personer autoriseres til at foretage vielser. Et trossamfund kan have flere autoriserede personer, hvis opgave er at sikre, at alle juridiske retningslinjer bliver overholdt i forbindelse med indgåelser af vielser, herunder efterfølgende korrekt registrering af vielsen.

Vielsebemyndigelsen kan trækkes tilbage, hvis det påvises, at trossamfundet ikke længere benytter den bygning, der er registeret som offentligt tilgængeligt bedested.

Fælles for Norge, Sverige, Storbritannien og Danmark er, at det ikke er strafbart at udføre en religiøs ægteskabsceremoni og dermed forene to personer i et religiøst parforhold, uden at et borgerligt gyldigt ægteskab først er indgået.

UDFORDRINGER MED RELIGIØSE VIELSER OG FOREBYGGENDE TILTAG I UDVALGTE EUROPÆISKE LANDE

I Nederlandene blev der i 2009 publiceret en rapport om ”uformelle vielser” på baggrund af en undersøgelse udført af Universitetet i Leiden. Denne konkluderer, at udbredelsen af religiøse vielser uden borgerlig gyldighed ikke er særlig stor. Langt de fleste par følger lovgivningen og indgår først et borgerligt gyldigt ægteskab, og dernæst udføres en religiøs ægteskabsceremoni.

Undersøgelsen konkluderer desuden, at indgåelse af religiøse vielser uden først et borgerligt gyldigt ægteskab overvejende sker blandt unge par, som søger at legitimere et samlivsforhold. Undersøgelsen demonstrerer, at der er en stigende tendens til, at unge muslimske par flytter sammen, før de indgår et borgerligt gyldigt ægteskab, og i stedet indgår et ”nikahforhold” for derved at sikre, at samlivsforholdet i de religiøse miljøer betragtes som moralsk acceptabelt.

Den nederlandske regering erkender, at der er visse problemer forårsaget af disse religiøse vielser, som betyder, at nogle kvinder oplever, at de tvinges til at forblive i et religiøst parforhold mod deres vilje. Problemer af denne karakter er hovedsageligt udbredt blandt kvinder, som ikke i tilstrækkelig grad kender til deres rettigheder i henhold til nederlandsk lovgivning.

Nederlandene har med henblik på at forebygge indgåelse af religiøse vielser uden borgerlig gyldighed udarbejdet oplysningsmateriale om forskelle og ligheder mellem nederlandsk og tyrkisk familielov.

I Sverige har man hovedsageligt været optaget af spørgsmålet om såkaldte tvangs- og børneægteskaber.

I 2010 udarbejdede den svenske regering en handleplan for at forebygge og forhindre tvangsægteskaber. Heri indgår blandt andet initiativer som:
undersøge forekomsten af religiøse parforhold uden civil retsmyndighed,
udbrede oplysningskampagner om børn og unges rettigheder,
kvalificere og udvikle socialarbejderes arbejde med ofre for æresrelateret vold,
kortlægge hvilke aktører, herunder trossamfund samt metoder, der kan forebygge og forhindre tvangsægteskaber.

Desuden afklares muligheden for at oprette en speciel enhed i Rigspolitiet, der skal tage sig af børne- og tvangsægteskaber som et specielt tiltag vedrørende æresrelaterede konflikter.

I 2010 iværksatte den svenske regering et udredningsarbejde med henblik på dels at indsamle yderligere information om omfanget af tvangs- og børneægteskaber herunder religiøse vielser uden borgerlig gyldighed, dels at udarbejde forslag til at forebygge sådanne ægteskaber. Udredningsarbejdet blev udført af et uafhængigt udvalg under ledelse af højesteretsdommer Göran Lambertz. Den 25. maj 2012 blev udredningen „Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap“ offentliggjort. I udredningen stilles blandt andet forslag om at forbyde ægteskaber blandt unge under 18 år – de såkaldte ”børneægteskaber” – samt at ophæve dispensationsmuligheden for ægteskab blandt unge under 18 år. Der er endnu ikke taget politisk stilling til forslagene.

Der har været flere sager omhandlende ”mahr” i den svenske landsret. I december 2011 var der en sag, hvor en svensk domstol afgjorde en tvist om ”mahr” efter en skilsmisse mellem et iransk par. I sagen blev den iranske mand idømt at betale sin hustru, som ville skilles i Sverige, to millioner SEK i ”mahr”. Parret var blevet gift i Iran og rejste efterfølgende til Sverige, hvor hustruen efter kort tid begærede skilsmisse og krævede sin ”mahr”, hvilken hun hævdede at have ret til i henhold til den islamiske ægteskabskontrakt. Dommen er anket til landsretten og bliver således den tredje sag angående ”mahr”, som behandles i landsretten.

I Norge er der ikke direkte kendskab til praksis omkring brugen og omfanget af religiøse vielser, oplyses det af Det norske Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement. I det norske høringsvar henvises til rapporten ”Religion, juss og rettigheter: Om skilsmisse, polygami og sharia’råd” udgivet i 2008 af Institutt for Samfunnsforskning i Norge.

Rapporten behandler det, der i rapporten betegnes som ”ufuldendte skilsmisser”, der netop er problemer med manglende opløsning af religiøse vielser på trods af en civilretlig skilsmisse. Undersøgelsen fokuserer på fænomenet blandt borgere med pakistansk baggrund, som udgør den største indvandrergruppe i Norge.

Den konkluderer, at ud over de sociale og følelsesmæssige dilemmaer, der kan opstå som følge af en manglende religiøs accept af et ægteskabs opløsning, kan det være vanskeligt at få den norske civilretlige skilsmisse anerkendt i oprindelseslandet.

Problemet er særligt udtalt blandt de pakistanske indvandrere, som har indgået et ægteskab i Pakistan og efterfølgende bliver skilt i Norge. Der kan herved opstå situationer, hvor parret er skilt efter norsk lov, men fortsat betragtes som gift i Pakistan i henhold til islamisk lov.

Norge har indgået en bilateral aftale med Pakistan, der danner grundlag for et rådgivende organ. Det rådgivende organ mødes to gange om året med relevante myndighedsrepræsentanter og drøfter familieretlige spørgsmål i relation til migration, herunder skilsmisse.

I Norge blev der i 2003 og i de efterfølgende år fremsat en række lovforslag vedrørende denne problemstilling. Der blev blandt andet fremsat et forslag til ændring af ægteskabsloven, som har betydet, at der i forbindelse med indgåelse af ægteskab skal underskrives en tro og love-erklæring om, at parret anerkender hinandens lige ret til skilsmisse. Forslaget blev vedtaget ved Statsrådet den 4. juli 2003. Det stod fra myndighedernes side klart, at et sådant tiltag ikke kun kunne rette sig mod muslimske par, men måtte være en erklæring, som alle kommende brudepar skulle underskrive, uanset religiøst tilhørsforhold.⁷

Det resulterede i en række protester fra primært katolske miljøer, hvor ægteskabet som tidligere beskrevet ikke umiddelbart kan ophæves, da det er et sakramente. Dette har medført

⁷ Det muliges kunst, En utredning om mulige tiltak for å sikre alle ’like, religiøse som lovmessige retter til skilsmisse”. Utredning for Kommunal- og regionaldepartementet, Berit Thorbjørnsrud (2004).

den særlige praksis inden for Den Katolske Kirke i Norge, at udover at ægteparret underskriver den civile tro og love-erklæring om lige ret til skilsmisse underskrives et kirkeligt dokument, hvor de erklærer, at den civile erklæring ikke er udtryk for en religiøs ret til skilsmisse.⁸

Derudover blev der i Norge fremsat et ændringsforslag til udlændingeloven om, at såfremt et par har indgået et ægteskab i udlandet, skal der foreligge en dokumenteret skilsmisse fra hjemlandet, før der gives familiesammenføring på baggrund af et nyt ægteskab. Dette forslag skulle sikre, at kvinder ikke blev fastholdt i ægteskaber med retsgyldighed i oprindelseslandet, mens ægteemanden indgik et nyt ægteskab.

Forslaget blev ikke vedtaget med begrundelsen, at alle har lige ret til skilsmisse i Norge, og at de problemer, som enkelte kvinder oplever på grund af religiøs praksis, må adresseres med andre virkemidler end ved lovændringer.

I Norge har der ligeledes været en politisk debat om muligheden for at etablere et såkaldt "Shariaråd", som kunne håndhæve, at muslimske kvinder i praksis har lige ret og adgang til skilsmisse ved at sikre en religiøs accept af en civilretlig skilsmisse. Diskussionen om "Shariaråd" har blandt andet gået på, hvorvidt der var tale om et rådgivende organ underlagt norsk lov, eller om der skulle være tale om en domstol med egen juridisk myndighed. Førstnævnte kan myndighederne ikke forbyde, mens sidstnævnte ikke er forenelig med eksisterende lovgivning, da det kun er *fylkesmannen*, som kan bevilge skilsmisse i Norge.

I 2011 blev der nedsat et udvalg "Udvalg for tros- og livssynspolitik", som blandt andet har til formål at vurdere problemstillinger vedrørende indgåelse og ophævelse af religiøse vielser. Udvalget skal først og fremmest sikre og beskytte, hvad de kalder "tros- og livssynsfrihed". Udvalget er bredt sammensat, og medlemmerne har religionsvidenskabelige, juridiske, samfundsfaglige og teologiske fagkompetencer.⁹

I Tyskland oplyses det, at nogle par – i strid med loven – muligvis indgår en religiøs vielse uden borgerligt gyldighed før indgåelsen af et borgerligt gyldigt ægteskab. Der findes imidlertid ingen data eller undersøgelser om problemets omfang. Det vurderes dog, ifølge høringsvaret, at problemer forbundet med religiøse vielser og opløsning af disse ikke er omfattende i Tyskland, eftersom hovedparten af muslimer i Tyskland har tyrkisk baggrund og generelt har den opfattelse, at en borgerlig skilsmisse automatisk ophæver en eventuel religiøs vielse.

I Frankrig skelner man mellem det at indgå et religiøst ægteskab uden borgerlig gyldighed baseret på en religiøs ægteskabskontrakt ("nikah") og de såkaldte "islamiske halal-bryllup-

---

⁸ Ibid.

⁹ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/pressesenter/pressemeldinger/2010/utvalg-for-tros--og-livssynspolitikken-n.html?id=610291>

per.” Ved sådanne bryllupper etableres og fejres et parforhold, men uden at en religiøs autoritet har en officiel rolle, og uden at der udformes en religiøs ægteskabskontrakt. Sådanne bryllupper er ikke i strid med fransk lovgivning.

I Frankrig kender man ifølge det oplyste ikke til tilfælde, hvor kvinder udsættes for pres til at forblive i et religiøst parforhold mod sin vilje på trods af, at der er bevilget skilsmisse fra de officielle myndigheder.

I Storbritannien er man bekendt med religiøse minoriteters uofficielle, religiøse praksisser særligt på familieretsområdet. Mange muslimer indgår et borgerligt ægteskab, men i flere muslimske miljøer betragtes parret først som gift, når der er foretaget en religiøs vielse.¹⁰

Storbritannien har til en vis grad forsøgt at imødegå religiøse minoriteters behov for en officiel, retlig regulering på familieretsområdet. Det er blandt andet sket i loven om adoption og ægteskabslovgivningen. I ægteskabslovgivningen er der en bestemmelse, der specifikt adresserer problemstillingen omkring ophævelse af religiøse vielser. Bestemmelsen giver staten ret til at pålægge den part, som modsætter sig ”religiøs skilsmisse”, at fremlægge bevis for, at de nødvendige foranstaltninger er truffet for at imødekomme en religiøs skilsmisse inden den endelige civile skilsmisse indtræder jf. Matrimonial Causes Act of 1973, sektion 10A.

Bestemmelsen trådte i kraft i juli 2002, men retter sig kun mod det jødiske trossamfund og den jødiske skilsmisse, det såkaldte ”get” dokument. Da det muslimske trossamfund ikke er blevet inkluderet i en officiel retlig regulering på familieretsområdet, er der udviklet forskellige praksisser blandt muslimer til internt at håndtere problemstillinger og afgøre sager vedrørende indgåelse og opløsning af religiøse vielser.

Det oplyses, at ved indgåelse af en religiøs vielse, er der udviklet en udbredt praksis blandt muslimer, hvor man først indgår et borgerligt gyldigt ægteskab og derefter afholder den religiøse ceremonie for at forebygge ægtemandens potentielle misbrug af en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed.¹¹

Storbritannien har via ”the Department for Communities and Local Government” initieret dialoger med muslimske trossamfund vedrørende opfordring til at registrere religiøse ægteskaber således, at de bliver retsgyldige.

Desuden er staten i tæt dialog med muslimske trossamfund om, hvordan de i samarbejde kan forebygge og løse problematikker forbundet med religiøse vielser.

---

¹⁰ Law and Religion in Multicultural Societies, Rubyia Mehdi et al. (2008)

¹¹ Ibid.

Opsummerende kommentarer

Landene, som har bidraget til den internationale høring, har forskellige tilgange til at forebygge og adressere udfordringer med religiøse vielser uden borgerlig gyldighed. Forskellene på initiativerne kan i en vis grad tilskrives landenes forskellige lovgivning vedrørende ægteskab og tildeling af vielsesbemyndigelse.

Tiltagene spænder fra forebyggende oplysningsinitiativer generelt i forhold til æresrelaterede konflikter, herunder religiøse vielser, til eksempelvis konkrete retlige tiltag i form af lovændringer. Initiativernes specifikation synes i stor udstrækning at afhænge af landenes vurdering af problematikens omfang.

LITTERATUR

SFI-undersøgelsen, *Parallelle retsopfattelser i Danmark. Et kvalitativt studie af privatretlige praksisser*, Anika Livsage og Tina Gudrun Jensen (2011)

ØVRIGT ANVENDT LITTERATUR

Andersen, Lennart Lynge og Palle Bo Madsen: *Aftaler og mellemænd*, 4. udgave, Forlaget Thomsen 2001

Ferrari de Carli, Eli: *Religion, Juss og Rettigheder: Om skilsmisse, polygami og shariaråd*, Institutt for Samfunnsforskning (ISF) 2008

Folketingstidende 1968-69, tillæg B, sp. 1927-30.

Holmlund, Maja: "Indgåelse af ægteskab," i: *Ingration og Retsudvikling*, Rubya Mehdi (ed.), 2007

Koudal, Mutya: "Of all the lawful acts the most detestable to Allah is divorce." *En kvalitativ analyse af muslimske kvinders ret til skilsmisse i krydsfeltet mellem islamisk ret og den danske familieret*, 2008

Kühle, Lene: *Moskeer i Danmark. Islam og muslimske bedesteder*, Forlaget Univers, 2006

Liengaard, Inge: "Normalt er islam jo en fælles ting..." *Religiøse autoriteter og etableringen af et islamisk felt i Danmark*, Aarhus Universitet, 2008

Mehdi, Rubya: *Integration og retsudvikling*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2007

Mehdi, Rubya (ed.): *Law and Religion in Multicultural Societies*, Djøf, 2008

Pedersen, Cecilie Ambrosius: *Den islamiske mahr i dansk ret*, 2008

Thorbjørnsrud, Berit: "Det muliges kunst, En utredning om mulige tiltak for å sikre alle 'like, religiøse som lovmessige retter til skilsmisse." Utredning for Kommunal- og regionaldepartementet 2004

Ugeskrift for Retsvæsen, s.2314f, 2005

Webreferencer:

E-årbogen Religion i Danmark 2011:
<http://teo.au.dk/csr/rel-aarvog11/god-tro/islamiske-adr-medl/>

Kühle, Lene: "På rådhuset, i kirken – eller helt ude i skoven?"

Vielsesbemyndigelse i Danmark," 2010
<http://teo.au.dk/csr/rel-aarvog10/lk/>

Regeringens strategi mod
Parallele retsopfattelser

– opgør med tvang og
undertrykkelse ifm.
religiøse vielser

Kolofon

Social- og Integrationsministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
www.sm.dk

Oplag

200 trykte eksemplarer

ISBN

978-87-92727-83-1

Elektronisk ISBN

978-87-92727-84-8

Foto

Scanpix

Grafisk tilrettelæggelse

Skabertrang | Silkeborg Bogtryk

Tryk

Rosendahls - Schultz Grafisk a/s

Web

Publikationen kan hentes på www.stm.dk

Regeringens strategi mod
Parallele retsopfattelser

– opgør med tvang og
undertrykkelse ifm.
religiøse vielser